

GYÓGYSZERÉSZ GYAKORNOKNAK

egy jó házból való 6 osztályt végzett szolid keresztény fiatal ember felvétetik Nagy-Kun-Madarásra, Jung Károly gyógyszerárába. 4485.

Gyár: **MOSONBAN**; (alakult 1856).

KÜHNE E. Főraktár: **BUDAPESTEN**, VI. váci-körút 21.

gazdasági gépgyára

Ajánlja a t. gazdaközönségnek az általán kedvelt népszerű és több mint 10,000 példányban elterjedt páratlan munkát végző egyedül valódi

„Hungaria Drill“ sorvetőgépeit,

„BALANCE“ Hungaria Drill (Wabrosch szabadalma) legjobb sorvetőgép a hegyes vidékre. Szórvavetőgépeket, saját és ABERDEN rendszerre szerint, egyes, kettős és hármas ekéit. LAACKE-féle szántóföld-és réthorontait.

Rosták (új Triumph szelelt magtárost) konkolyozók, seoskavágók, repavágók, darálók, kukorica-morzsolók és egyéb gazdasági gépek és eszközök nagy készletben mindenkor raktáron. Árjegyzék kíváncsira bérmentve.

Még a legszebb hölgy is a Saluator-gyógyszertárnak Nasiceban, Eszék mellett, Special-laboratoriumában a szépség ápolására, száj meg szép és szeszű, ártalmatlan, az arc, a karok és kezek, haj és fogak minden szépségéből ellen szolgáló készítmény között talál valami alkalmasat. Ajánlom példánul:

dr. Spitzer arckenő-ését a 35 kr., dr. Spitzer mosdóvizét a 40 kr., dr. Spitzer valódi Saluator-szappanját a 50 kr., dr. Spitzer lyoni rizisztjét a 50 kr. és 80 kr., kézi pasztának, mely 3 nap alatt minden kezét finomra tesz, ára 60 kr., legfin. glicerint arcpor, egy doboz ára 60 kr. — Dr. Spitzer arckenő-ése nasicei (Eszék mellett) Saluator-gyógyszertárból teljesen ártalmatlan és nem tévesztendő össze mindazon arckenő-ésekkel, melyek higanytartalmuk miatt, nem árt, ha minden tégeyen és **Óvás!** minden palacska „Saluator“-gyógyszertár Nasice, Eszék mellett áll írva. Csak a dr. Spitzer-féle szappant, kenő- és mosdóvizét kérje a nasicei gyógyszer-tárból. Szállítás csak a nasicei (Eszék mellett) Saluator-gyógyszertárból történik. — Felvilágosítások, minden szépséghibáról, és érdekes ropirat: **„TOILETTE-TITKOK“** ingyen. Ismételő-dőknek különösen nagy engedmény. 3 forinton felül bérmentve, 1 forinton alul sem küldhető. — Csak Káldemányunk tartalma kívülről fel nem ismerhető. — A gyári előállítás és mindennapi szállítás Nasice (Eszék mellett) a „Saluator“-gyógyszertárban történik.

magolás ingyen. — Káldemányunk tartalma kívülről fel nem ismerhető. — A gyári előállítás és mindennapi szállítás Nasice (Eszék mellett) a „Saluator“-gyógyszertárban történik.

Budapesti raktár Török József gyógyszerár, király-utca 12.

VASÁRNAPI UJSÁG

30. SZÁM. 1891. BUDAPEST, JULIUS 26. XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 3 frt fél évre — 3 • Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

SEGITS MAGADON ÉS ISTEN IS MEGSEGIT

A ROCHDALEI BECSÜLETES TAKÁCSOK TÖRTÉNETÉ ÉS SIKEREI

G. J. HOLYOAKE MŰVE UTÁN

ÁTDOLGOZTA **BERNÁT ISTVÁN.**

Ára füzve 30 kr. — Postán bérmentve megküldve 35 krajczár.

RÉTHY JÁNOS mérnök, nemzetközi szabadalmi irodája, BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 14. sz. eszéküli

új találmányok szabadalmazását és a szabadalmak meghosszabbítását bármely államban. Elvállalja a találmányok értékesítését és védelmét. Mindennemű felvilágosítással szolgál szabadalmi ügyekben. — **Védjegyeket** belajstromoztat minden államban.

Hirdetések elfogadtnak a kiadó-hivatalban, Budapesten, IV., egyetem-utca 4. sz. a.

Nyarálóba, fürdőbe utazóknak!

Kézi utitáskák 4-20 frtig. Kézi koffer 3-30 frtig. Válltás 3.50-15 frtig. Csizszenben berendezett utitáskák 6-15 frtig. Borotva-készlet 7-10 frtig. Anzol borotva 1.20-3.50. Utá és vadász-kulacsok 1-5.60-ig. Berendezett pinczetek 6.75-15 frtig. Menő boxer a mellnyuszoban 1 frt. Erős lövedék kis tömörformájú hullóg-revolver 7-2.50. Füst-készlet 1 frt. Fűző-hevítő 50 kr-től 2 frtig. Lapos író-pénzár Gummí-ozkkek személyes oltár-40 kr-től 1 frtig. 5-5 frtig. Lágypáncs 1.50-10 frtig. Lovász-kecskeméi 2-5 frtig. Gummí-kötő szorító üveg 1 forint. Ösmert angol foggyógy 3 forint.

Sportkedvelők figyelmébe!

Angol dísnőbőr-nyereg 15-35 frt. Kettősdrán kantr 5-8 forintig. Zabla 1.50-3.50. Iszantó 2.75-5.-. Nyeregkötő 2.50-3 frtig. Kengyelcsipkák 3-3.75-ig. Kengyelcsák 1.60-3.50. Szarvasnyelű fűzőkötő 2 frt. 1.6-1.8-ig. Vessző rinoszeresből 60 kr.-től 2.50-ig. Lóháló legyek ellen egész lóra, pára 15 frt. Lószőnyörök olló 3.40. Török bő gummí cipőgyöngy 10-15 frtig. Alkalmi vésél vadász-fegyverek lenzállított áron. Horog-halászat összes kelléke. Összetehető halászat 1-15 frtig. 12 db horog mesterséges lepkéktől 80 kr. Zsinórak állomány 100 kr-től 2 frtig. Botcsák 2.40-8 frtig. Kés, kanál, villa egyben 1.50-4.50. Lapos zseb-napóra krantjával 1 frt. Méhészeti segédeszközök. Új aranyos, melynek alakja tükör- és képmást szabott stb. moosható újja aranzhatni, üvege csesttel 80 krajczár.

Vendéglősöknek LIGNUM-SANCTUM 9 9j 10 10j 11 11j 12 12j 13 13j s. átm. 1.15 1.30 1.50 1.70 1.90 2.15 2.30 2.50 2.70 2.85

Egy készlet szokos nagyságú keményfából készült kuglizobók 2.50. Papir-leghátok 50 kr-től 1.50 krig. Mű kuglizó egész szék udvaron is felállítható, egy készlet babok, golyó, zsinórral 1 frt 5.35. Kézi Robert-puskák 7-20 forintig. Vas csatlós. Műgő bohóccsal Uj! Vaoum 2-8 frtig. amer. pisztoly vesztélyen, társas csatlósokhoz 1.50. Szines papirlampionok kertek ki-világosítására és díszítésére 15-60 krig. Erős dugaszoló 30 kr-től. Palacska-dugaszoló 1.40. Biológiai horizónú gummos 2.70 3 frtig. Kulcsal alázható horodcsap 60 kr.-től 2 frtig. Hidraulikus horodcsap széles italok megromlás ellen 1 frt. Kézi gyertyatartó üveggel 1-2.50. Dohánytartó, melyben a Dohányzóknaak. Dohánynyirkosan marad 3.75 6 frt. Honblon papir 100 db 25 kr. Hűvelőtömő 30 kr. 1 frtig. Automát szigazetta-készítő és dohányszelencze 2 frt. Százszáz szűz asztalos papja 1.50. Gőspaszirtástól 1.80. Kanccos gyutató 85 kr. Dohányzóknaak 1 frt 50. Budapesti emlék-tárgyak. Meg nem felelő tárgyat vissza vesz

KERTÉSZ TÓDOR BUDAPEST, Dorottya-utca 1. sz. a „Kereskedelmi bank“ épületében.

Legjobb és Leghírneveőbb Pipere Hólgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizpor BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Starnberg A. és Vestr. Hangszer-Ipar Budapest, kerepesi-út 36

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kitüntetve számos mezőgazdasági kiállításon. Elismerések jockey-clubbektól.

KWIZDA cs. és k. szabad. Restitutionsfluidja (mosóvíz lovaknak) 1 palacska 1 frt 40 kr.

KWIZDA kornenburgi marhatáp-pora lovak, szarvasmarhák és juhoknak 1 doboz 70 kr. 1 doboz 35 kr.

Kwizda erő-tápláléka lovak és szarvasmarhák-nak. — Ládikában a 6 frt és 3 frt, a dobozokban a 30 kr.

Kwizda lópata-vaselinje (pata-fentartó szer). — Egy szelencével 1 frt 25 kr.

Kwizda pata-ragasza (mesterséges pataszarú). — 1 rúd 80 kr.

Kwizda sertéspora, a hizás előmozdítására s a lefogott állatok fölsegítésére. Nagy doboz 1.26, kicsiny 63 kr.

Kwizda mosószappanja házi állatok számára. — Egy darab 40 kr., kis szelencze 80 kr., nagy szelencze 1 frt 60 kr.

Kwizda nyeregszappanja, a nyereg és borszer-szám tisztítása, fényesítése és föntartására. Egy szelencze 1 frt.

Az utánzóktól való védekezés szempontjából ügyeljünk a fűnnebbi védjegyre.

Kwizda Ferencz János, ker. gyógyszerész Kornenburgban, Bécs mellett, a cs. és kir. osztrák és a kir. román udvar szállítója, állatgyógyászok nére.

Főletét a Magyar királyság számára Budapesten Török József gyógyszeráránál. Nagyban és kicsinyben kapható a gyógyszerárakban és drogistáknál. 4298

„Hazánk legkedveltebb savanyúvize“

A MOHAI ÁGNES FORRÁS.

Legjobb asztali és üdítőital. O fensége József főherczeg asztalán rendes italul szolgált. Friss töltésben mindenkor kapható

ÉDESKUTY L., cs. és kir. és szerb kir. udv. szállítónál, Budapesten. Ugyiszintén minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

SZEDER-INDÁK

ELBESZÉLÉSEK.

Írta **BAKSAY SÁNDOR.**

Ára füzve 2 frt. — Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Tartalom: Jáhel. — Babet. — Három kereszt. I. A fehér kereszt. II. A fekete kereszt. III. Házaló kereszt. — Recipe.

VÉGHLESI VERA FORRÁS

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savú, égvényes savanyúvize.

Véghles-Szalattán, Zólyomm. mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: **Erzsébet-körút 56. szám alatt,** továbbá fűszerüzletekben és vendéglőkben! Telefon összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

TEMESVÁR ÉS KIÁLLITÁSA.

A ki Budapesttől Orsovának tart, akár hogy a Herkules-fürdő híres forrásait keresse föl, akár hogy megtekintse az ada-kalehi parányi törökvilágot, az a rohanó gyorsvonattal való jó öt írai utazás után hirtelen meglehető terjedelmű érdekséget lát a beláthatlan síkon. A vonat megáll egy kisebb, majd egy nagyobb állomásnál, melyen rendszerint élnek a forgalom; egy pár gyárkémény, azután a mozdony tovább röpti az utast ligetek, fasorok és parkültetvények között, majd elrohog egy másik állomás mellett, s végre ismét kieri a szabad sikságra.

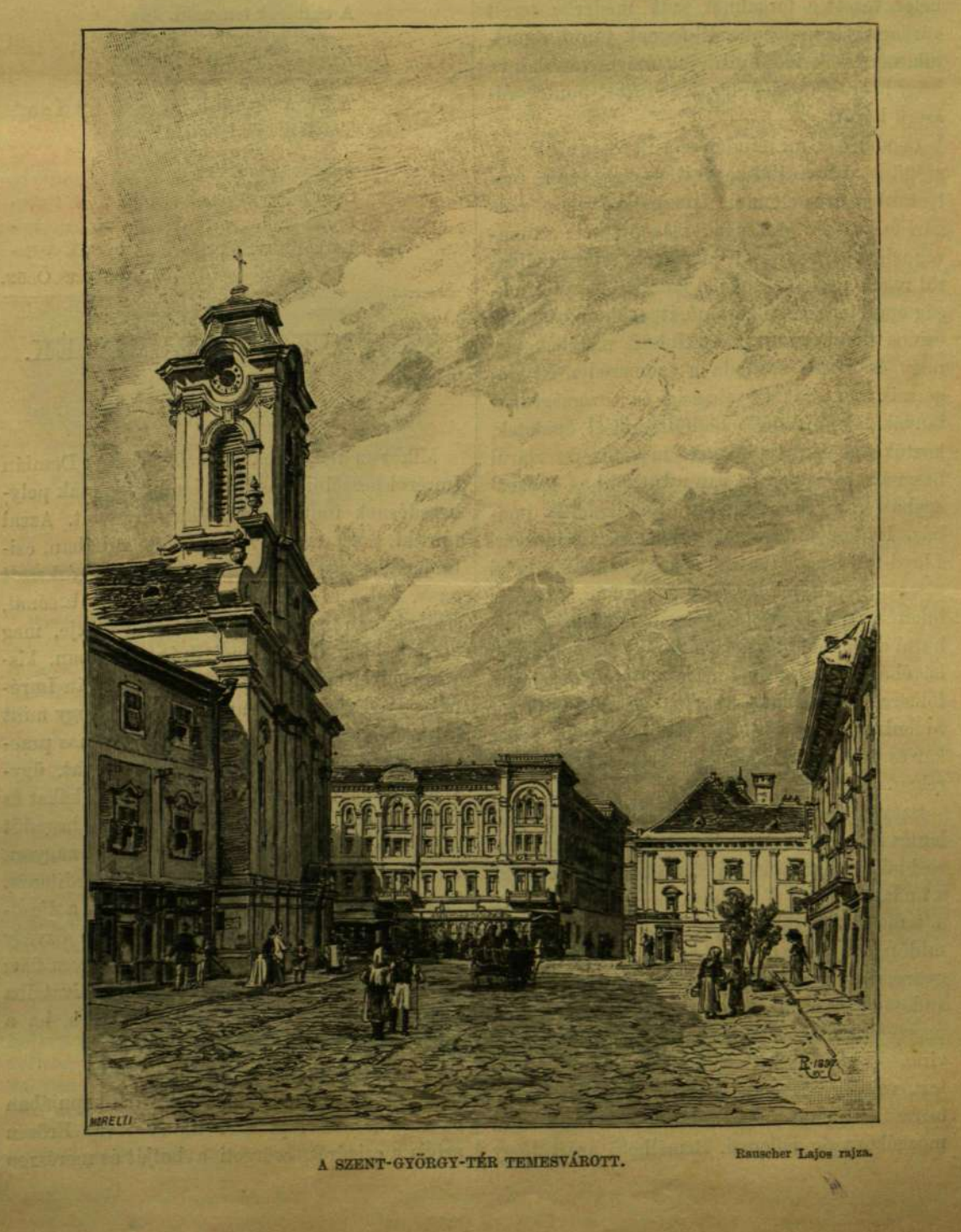
Körülbelül ennyi az, a mit az utazó lát röptében Temesvárból. A hajdani Temesköznek, Temesvári kapitányságnak, Banatus Temesvarien-sis-nek és Temesi Bánságnak egykori fővárosa, a mai Temesvár, csakugyan oly pompás zöld keretbe van foglalva májustól október végeig, hogy a fáktól alig látni a várost.

A józsefvárosi főállomáson (mert Temesvárnak, melyet a most államosított osztrák-magyar államvasút budapest-orsovai vonala ívben kerül meg, még egy másik állomása is van, a gyár-városi) rendszeren élnek sürgős-forgás fogadja az utazót. Nem épen, mintha rendes viszonyok között nagyszámú idegen utaznék Temesvárra. Érkezők és távozők többsége jobbadára temesváriakból áll. Alig van magyarországi város, melynek mozgalmasabb, könnyebben utra kelő lakossága volna, mint Temesvárnak. Alig hogy az ötvenes években kiépült a vasút Temesvárig, a lakosság sűrű érintkezést tartott fönn Pesttel és még inkább Béccsel. Kereskedelem és szórakozási vágy egyaránt a eszárúváros felé vonzoták. A „kis Bécs“ — a hogyan a temesváriak neveztek városukat az abszolutizmus alatt — a nagy Béccsel szoros üzleti és szellemi összeköttetésben állott akkor.

Társadalma, kereskedelme, sajtója, színháza mind német volt a múlt évtizedekben. Nincs ezen mit csodálni. A város régi magyar lakossága mind kiveszett a 164 évig tartott török uralom alatt. Nemcsak Temesvár, de az egész hajdani temesi bánság is lakatlan volt, midőn Savoyai Jenő megtörte Magyarországon a félhold hatalmát és Temesvár elfoglalása után (1716 október 1-én) ura lett az egész délvidéknek.

A telepítések korszakában a város, hol hajdan Róbert Károly király tartott udvart és hős Hunyadink épített magának várpalotát, a szél-

rózsa minden tájékhól származó, de legnagyobb mértékben eredeti lakosságot kapott. A magyarság sokáig még csak szímet se tett benne. Csak midőn Mária Terézia uralkodása alatt székhelye lett Temesmegyének, kezdtek megtelepedni benne lassanként az új megyei nemes családok, a nélkül, hogy a város német jellegén sokat változtathattak volna. Persze, hogy az abszolutizmus még inkább kidomborítani iparkodott ezt a jelleget. Temesvár magyarsága nagyon új keletű tehát, de annál derekabb, hogy egy pár évtized alatt egyik bástyája lett a magyarságnak. Nagy az érdeme e körül id. Ormós Zsigmond volt főispánnak, Pesty Frigyes elhunyt jeles történetírónak s többeknek; az újabb nemzedék közül pedig Török Jánosnak, kit tudvalevőleg Temesvár város polgármesterei székéből szőlött a kormány a fővárosi államrendőrség élére.

Ellenben, ha a nemzeti jogok felfüggesztésének korszakában a magyarosodás dolgában nem haladhatott is a város: sokat fejlődött és szépült azon idő alatt. Akkor hozta be Temesvár — a monarchiában először — a légszuszítást. S ugyancsak az első város volt Magyarországon és Ausztriában, mely a légszuszítást a villamos világitással cserélte föl. Egyik pompás parkját báró Scudier volt várparancsnoknak köszöni Temesvár. A derék tábornagynak megérdemli az ércszobrot, melyet a polgárok hálája emelt neki a sétátér közepén. Kevés magasrangú katonája tette magát ily jó oldalról emlékeztetéssé magyarországi városban.

A hajdani mocsarak lecsapolása és a várost dús övöként kerítő ültetvények okozták egyáltalán a föltötte kedvező fordulatot Temesvár egészségügyi viszonyaiban. A mocsárlázai miatt egykor rettegett Temesvár ma Magyarország leg-egészségesebb városai közé tartozik. Különösen áll ez a Józsefvárosról, e nagy és szép külvárosról, melyet terebélyes fáktól szegélyezett széles és egyenes utcák hasítanak keresztül. E városrész fejlődését számos modern izlésű, díszes ház mutatja, melyek mellett a közúti vasút majdnem mindenkor telt kocsjai robognak el. Mindenütt kertek és befásított udvarok hoznak változatosságot és kellemes színvegyülékét e városrész képébe.

E külvároson át vezet az érkező útja a várba: a temesvári citybe, a hatósági és üzleti élet központjába. Közé és a többi városrészek között a Béga-csatornától mosott glaciis terül el, e most oly szépen befásított nagy sík. Majd föltűnnek a vár árcai és bástyái. Temesvár, mint erődtett he y tudvaleőleg elveszítette minden jelentőségét. Ép azért a hadügyi kormány előzékenyen beleegyezett a forgalmat szűk mederbe terelt várkapuk lebontásába. El fognak tűnni, reméljük, nem sok idő múlva az összes várfalak is, hogy helyükön fölepüljön a tervezett boulevard-szerű körút.

Csodálatos, mi minden szorult össze e kilencszögű bástyapánttól kerített csekély téren, melyet a belváros elfoglal. Itt emelkednek a polgári és katonai hatóságok székhelyeinek: a nemrég izlésesen restaurált megyeház, a török világról regélő régi városház, a katonai parancsnokság épülete, a tisztú kaszinó. Itt tekint a bástyára csinos homlokzatával a színház, melynek egy nagy és díszes szálloda a szomszédja. Itt szegélyezik az utcákat gyalogsági és tűzvérségi lakatanyák, s mindenféle hadfölszerelési épületek, köztük a Hunyadiaknak ma tűzészertáru használt kastélya. Itt van a katolikus székesegyház, a szerb főtemplom és az izraelita imaház. Itt központul az üzleti élet a temesvári Lloyd-társaság helyiségeiben. Itt vannak a helyi részvényvállalatok igazgatósági irodái, a temesi takarékpénztár székhelye. Itt játszik többször hetenként a tisztú kaszinó előtt a katonai zenekar és fejlődik ki élénk esti élet a faszoros tereken.

Szóval, Temesvár csinos város, melyben kellemes és olesó az élet, ha eltekintünk a belvárosi lakberek magasságától, melyek megközelítik a budapestieket. S hódolni az élet kelleméinek a temesváriak mindig szerettek. Azok az idők, midőn az egykor még sokkal gazdagabb dél-magyarországi nemesség télen Temesvárot tartózkodott és jövedelmeinek egy részét ott költé el, persze elmúltak. Elvitatlanul a város hajdan virágzó gabonakereskedelme is erősen hanyatlott, vele együtt pedig a meggazdagodásnak bő forrása csappant meg. De lakosságát nagy üzleti mozgékonysság jellemzi. Remélhető azért, hogy

a város emelkedésében és fejlődésében nem lesz megállapodás.

Most Temesvárnak még egy ideiglenes ékesége is van: a dél-magyarországi mezőgazdasági és iparkiallítás, melyet mult vasárnap nyitott meg Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter. Igen kívánatos volna, ha Magyarország minden részéből akadnának látogatói e kiállításnak, melynél nagyobb és jobban sikerült vidéki kiállításra nem volt még hazánknak.

B—i N.

ALKONYATKOR.

Árnyas erdő, enyhe sátor,
Összehajló lombokat,
Köztünk bár a messze távol,
Hozzad visz a gondolat.

Azt hiszem, hogy pázsitodra
Dulók szép nap alkonyán,
S hallom bokrán mint zokogja
Bús dalát a csalogany.

Szellő szárnyán száll felém a
Faluból az estharang,
Messze tájra néha-néha
Megtér egy-egy vadgalamb.

Lenn a róna zöld vetése
Rajta hullám fut tova
És elmondja sziszegése
Mit a szellő suttoga.

Kél a hold is túl a bérczen,
S kigyulnak a csillagok;
Nagy mindenséggel, érzem-érezem,
Hogy milyen kicsiny vagyok!

Főn a dombon erdő szélén
Hosszan elmerengek én,
Pillanatom végig mérvén
A csillagok tengerén.

Majd meg le a rónaságra
Téved bálum szemem,
A természet égi bája
Téged dicsér Istenem!

Árnyas erdőm enyhe sátra,
Szép falcuska, kis hazám,
Igy is boldog vagyok s hátha,
Láthatnák igazán!

MARES ÖDÖN.

SZÉTPATTANT BUBORÉK.

Elbeszélés.

Irta Bede Jób.

Mikor az utcánkban először kezdtek Demián Imréről beszélni és pletykálni, még csak pelyhesedésnek induló gyermeklegény volt. Azzal tűnt ki, hogy talpig finom fekete ruhában, cilinderral, ezüst fejű bottal és cigáróval érkezett haza. Pedig az apja szegény hivatalnok a sónál, a kinek van ugyan egy jól termő kertje, meg kicsiny háza, de ez a mai drága világban, kisváros helyen nem sokat ér. Tehát Demián Imrén az úri viseletét odamagyarizták, hogy mint afféle nagyvárosban nevelkedő, szorgalmas praeparandista, mellé foglalkozásokat folytat, ügyvédek irodájában szerez másolási munkákat és privát órákat ad gazdag házaknál, meg hegedüt tanít, a mihez szintén ért. Szeretik ott nagyon, és úriass külső tartására is gondot kell fordítania. Most vakációzni jöven, csak úgy úszik a dicsőségben. Az édes atya, a ki már vénülő özvegy ember, ugy szólva tiszteletben tartja finom fiát; jobb kéztől engedi, ha reggel, mikor hivatalba megy, a fiu elkíséri és büszke reá igen, ha a háta meggett hallja, hogy:

— Ez a Demián József fia, az Imre.

A fiu kezét fog az apjával a hivatal kapujában és negédesebb léptekkel halad tova. Erősen szívja a cigárót, csörgeti a botját és merészen

tekint minden ablakra, a honnan kisvárosi navi leányok néznek feléje sugárzó szemekkel. Minálunk olyan ritka egy-egy úri szabású fiatal gavallér, a ki a mellett még tudományos képzettségre is törekszik, hogy igazán meg kell becsulni.

Leányaink Demián Imre személyes ismerettségével eddig nem dicsékedhettek ugyan, de mindnyájan tudták, hogy ki légyen ő és milyen úr lézen belőle, hát fogadták szívesen a köszöneteit, sőt szívesen látták volna a háznál is, ha ugyan a nemes mamák és papák származási előkelősége ezt nem tiltja. És Demián Imrének meg kellett elégednie azzal, hogy a szomszéd gazdag timár leányának, a kaczagó szemű Karolinnak, találhatta fel mind azt a sok szép tudományt, a mit az udvarlás mesterségében a nagy városban olyan alaposan elsajátított.

Sohasem feledem azokat a sejtelmes, könnyű nyári estéket, a miket künn töltöttem az udvarunk padkáján és átbátultam gyermekem rengéssel a timárék udvarára, a hol maga a boldogság lakott. A timármester valahol vásáron járt bőrkkel; a vaskos, piros felesége az orgonavirágos tornácson állott és az öreg Demián Józseffel beszélgetett. Távollab a József úri fia, Demián Imre sétálgatott a tágas udvaron Karolinnal. Két úja között forgatta a pálcáját, kissé oldalt hajolt a leány felé és folytonosan mosolyogva beszélt. Gyönyörűséges dolgokat mondhatott, mert a leány néha elpirult, mint a tűz lángot élő parázs, néha meg édes nevetéssel kacagott és félig hátortalanul nézett, mint az idegenbe tévedt galamb, az ifjúra.

Az utcán mesterlegények haladtak az »Utolsó garas«-hoz kuglizni, meg borvizet borra, kartonruhás leányok járkálgattak a napi munka izzadságát szellőzni és mindannyian irigykedve tekintettek az udvar felé.

És Demián József, nekitűzsedve, szorgalmasan magyarizta a timárnénak a fiáról. Hogy egy-két év múlva már elvégezi a praeparandiát, akkor okleveles tanító lesz és minthogy rendkívül sok esze van és nagyra becsülik, magán-szorgalommal még tanul pár hónapig és leteszi a tanári vizsgát. Tanár lesz. Milyen nagy tisztesség az és mekkora úr, a ki ebbe a sorsba jut. Nagyobb úr, mint a városkapitány, legalább akkora, mint a takarékpénztári igazgató, a ki örökre kocsiiban jár.

Aztán a gyermekek felé néznek.

— Hogy egymáshoz illenek, bizony.

Ezt a timárné mondja, míg az öreg József tekintetben még nem jelenti ki egész határozottan a nézetét. A fiu hadd töltse — gondolja — a vakációját idehaza, a hogy legjobbnak akarja, hadd ragyogtassa magát a timárleány előtt. A mikor tanár lesz, majd megváltik. Ha módosabb, úribb nem akad és ha a drága fia okvetlen úgy akarja, hát legyen Karolin, hát jó. Azonban még várunk. [Még az »Utolsó garas« korcsmáros leányának udvarolgotott Imre délutánoként, mikor oda költséges mulatozásra kijárogatott, de erről nem volt szabad tudni!]

A meglepő csak az volt a dologban, hogy Demián József bármennyire dicsérte is a fiának nagy mellékereseteit, gyakorta fordult meg a vakáció letelte után a postán és adogatta fel, apránként ugyan, de sürdén, a fia számára a pénzeket. Mert hát, tetszik tudni, drága a nagyvárosi élet, a fiu gyenge; sok kell és a jó szüle a szép jövő reményében saját vére árán is segíti a gyermekét. Jó Demián József háromszorta annyit dolgozik, mint annak előtte, mikor a fiu még idehaza lakott. Szívós, nagy ereje van, de vénül erősen. Titokban nehezeket sohajt és egyedül való szegényes szobájában olvassa a fiától jövő levelet. Szépséges, okos levelet, akár csak valami meglett nagyszógos úr írta,

telve gyöngédséggel, szeretettel, de hát végre is mindenik azzal végződik, hogy erre vagy arra a hasznos célra, de pénz kell okvetlen. Aztán a bizonyítványok igen gyéren érkeznek, a fiu ritkábban jár haza. Egyszer megígéri, hogy jön. Az apja újra meg újra megfeszíti az erejét, összeszedi több helyről való kisebb kölcsönök segítségével is az útiköltséget, meg a pár forintokat, a mik a fiu némi halaszthatatlan adósságainak a fizetésére kellene, de aztán arra a napra, mire meg kellene érkeznie, kapja a levelet Imrétől, hogy nem jöhet, közbejött akadályok, a sok privát tanítvány, a sürgős munka, a vizsga elhalasztása és több eféle úri dolgok, a miket részben az öreg nem ért, de elhisz.

József a timárnétól is vesz kölcsönöket, hát oda már át kell vinni a levelet, meg kell magyarázni ezt is és azt is, hogy egy év, de már csak egy év hiányzik abból az időből, a mikor a fiu hazajön és aztán no! no! hiszen a gyermekek szeretik egymást, egy jó állomás és úri élet, legrosszabb esetben a fiu fizeti vissza, legyen békesség.

De rossz hírek is érkeznek Imréről. Hogy nem tanulna, nem dolgoznék, de játsza az urat, korcsmákba jár; könnyen él, azt híreszteli, hogy az apja gazdag földbirtokos, telik a vagyonból. Sohasem lesz abból semmi.

Mikor azonban nyárára Imre ismét kifogástalan uri ruhában, arany keretű orrcsüptetővel, cilinderekben, keztüsen és pálczával, már szépen gondozott pofaszakállal megérkezik, és az ő hamisított bizonyítványát meghordozza nagy dicsekvéssel az apja, elhallgatnak a pletykák és megerősödik az a vélemény, hogy az irigység egyebre se jó, mint rágalmozásra.

Az öreg Demián József megnyugszik, szinte megfiatalodik, hangosabban tervez a jövődre nézvést, némi tekintelyre is tesz szert és a timárnénak nem beszél már olyan határozottan, hogy no! no! a gyermekek szeretik egymást.

Imre azonban kedvetlen, sápadt, beteges. Túlsokat szivarozik és szóvaltalannab, mint régebben volt. Nem igen szeret a tanulmányairól beszélni. Talán nagyon kifáradt és az apja biztatja is, hogy elég ennyi, ha több nem lehet, elég a tanítói oklevél, a mit felmutatott, pályázék állomásra és pihenjen. A tanárságra majd jut még idő. Ha akarja, hát itt van a timárék Karolinnája, az esküvőt megtartják így is, akár egy hónap múlva.

— Jó is lenne, fiam, — mondja Demián, — mert látod én gyengülök már. A házam, a kertem hatszorta tele van adóssággal, nem győzöm, csak az Isten tudja, miképen volt eddig is, a sóhivatalban még baj lehet...

A fiu reszkette biztatja, hogy még csak egy évre, de vissza kell mennie, azalatt gyorsan tanul, leteszi a tanári vizsgát s akkor egyszerre, de rögtön nagy fizetést kap, havi száznegyven — százhatvan forintot, kifizeti az apja adósságait és majd együtt élnek, az öreg hozzája költenek. Akkor aztán felvirul, alkonyulatán az életének, az ő árva fejére is a gondnélkül való boldogság verőfényes napja. Fellegtelen és édes pihenés, a drága fiu gazdag házában.

Nem tud azonban otthon ülni, a vakáció le sem telt egészen s már visszaütazik. Az öreg Demián, a ki, lássák, maga egy pelikán, tovább remél.

De el sem mulik az év, nagy szerencsétlenség történt. Demián József hivatalos levelet kap a fia városából, abból a praeparandiából, a melyikhez, a hogy hitte, a fiának már semmi köze, a tanári vizsgára való készülésein kívül. Az iskola igazgatója arról értesíti, hogy Demián Imre, a ki a praeparandia második évén már harmadszor megbukott, kizáratik az intézetből

és az összes intézetekből, minthogy oklevél-lopás és hamisítás bizonyult reá, és minthogy magaviseletével botránkokat okozott, és minthogy javithatlan korhelyelvé vált, és minthogy családsokkal sokakat megkárosított. Miről az illető atya ezennel hivatalosan kiváló tisztelettel értesítettik, stb. stb. Végül vizsgálató szavak.

Ezt a levelet már senki nem látta az utcánkban, csak talán a timárné, kinek Karolina leánya sok sirás-rivás után, végre egy jómódu vargához ment feleségül.

Az öreg Demián Józsefnek valami eltévedt sócézudulákat kellett volna helyrehozni; sok vesződése volt adósságok miatt, egy árva szót sem lehetett tőle kiesikarni a fiára vonatkozó; megövekedtek feje fölött a súlyos gondok; megtört és elzárkózott. A kinek örökké egyetlen álma van és azt kiméletlenül fosztja szét a hideg reggel, mint a hogy szétpannak a levegő-buborék az első szélre, nehézzé annak megalkudni a valósággal.

... Egyszer aztán sokat tanakodtak az utcánkban, hogy miképen esethik, hogy a hiúsága leszámításával különben oly ép eszű ósz ember, mint Demián József, a maga keze által váljék meg az élettől.

Még az apja temetésén sem láttuk Demián Imrét és azótá sem. Mostanáig sem hallottunk hírt róla és el is feledjük, pedig még ezelőtt csak két évvel, mikor kifogástalan uri ruhában, aranykeretű orrcsüptetővel, cilinderekben és keztüsen ellátogatott hozzánk, mennyire érdeklődünk iránta és mennyire tiszteltük.

A FORRADALOM HAITIBAN.

Hippolyte tábornok, a haitii köztársaság elnöke.

Amerika sok millióra menő néger lakosságából, mely az Egyesült-Államok délkeleti részében, Braziliában és Közép-Amerika sok szigetén a lakosság túlnyomó részét teszi, csak egyetlen kis töredék alkotott önálló országot Haiti szigeten. Ez a néger Napoleonnak nevezett Toussaint L'Ouverture volt, már közel száz év óta áll fenn de csak is azért, mert az európai és amerikai hatalmak közül egyik sem vágyakozik meghódítani. Mástkülönb a négernek is csak oly rendezetlen viszonyok uralkodnak közöttük is, mint Liberia államban, melyet az amerikai emberbarátok Nyugat-Afrika partjain egyenesen abból a ezébből alapítottak, hogy az európai műveltséget már megismert négernek innen afrikai fajrokonak művelődését is előmozdítsák. Mindkét helyen elsajátították a négernek az európai műveltséggel külső mázat, de csak is ezt, különben valósággal félvadak maradtak. Liberában azonban aránylag véve még jobb dolgok van, mert itt csak az urhatmanság s gyermekesen könynyelmű gazdálkodás miatt vannak állandó bajaik.

Haitiban ellenben ezekhez még a folytonos vérengző forradalmak is hozzájárulnak. Ez a kis néger köztársaság híressé lett arról, hogy a forradalom állandó benne és csak elvéte akad egy-egy év, midőn polgárháború nem dúlna.

Jelenleg a polgárháborúnak főoka a telivér néger és a kevertvértiek versengése. Az előbbieket vezére Hippolyte tábornok, a köztársaság jelenlegi elnöke, a másik párttá pedig Legitime tábornok, egyik volt elnök, kit, mint többi társait is, polgárháború fosztott meg állásától. A forradalom f. évi május 25-én tört ki egész váratlanul s titokban előkészítve. Hippolyte elnök kíséretével templomban időzött, midőn egy csomó fellegverkezett polgár Legitime volt elnök egyik régi miniszterének vezetés alatt megrohanta a börtönt Port-au-Prince-ben s mintegy 200 politikai foglyot kiszabadított. Jellemző a köztársaság viszonyaira nézve, hogy Hippolyte elnök a lázadás híreire a templomban maradt, az ajtókat eltorlaszoltatta s védelemre gondolt. Magától érthető, hogy ez a védelem nem tartott volna soká, ha véletlenül a városban levő katonaság híu nem marad hozzá s a lázadókat egy pár sortűzlövessel meg nem szalasztja. A remegő elnökből csakhamar boszuszáll a köztársaságban. Az országban összefogdosztatta a lázongókat és gyanus egyéneket, s hogy ezennel még csak a börtönökből se szabadíthassák ki őket, egymásután lemészároltatta mindannyit. Legújabb hírek szerint már 300 embert többet végeztetett ki. Egy Rigaud nevezetű francia eredetű kereskedőnek kivégzése miatt a francia konzul panaszt emelt s ez úgy a párisi nemzetgyűlésben tárgyalás alá került. A jelen évi haitii forradalomnak ezáltal némi hírneve is támadt (rendesen még az amerikai lapok is csak az apró hírek s petit betűs táviratok között említik meg az itteni forradalmakat), de úgy látszik, hogy az ügynek további folytatása nem lesz s a néger köztársaság nyugodtan folytathatja eddigi nem épen kedyes életmódját.

A jelenlegi elnököt, Hippolyte tábornokot, kinek arczképet is bemutatjuk, különben általában dicsérik. Hires tanár fia volt, s államköltésnek Franciaországban tanult, a honnan visszatérve, Haitiban katonai iskolát alapított, mely még ma is a legjobb iskola az egész köztársaságban. Mintegy másfél évvel ezelőtt lett elnök, természetesen forradalom után, mely Sully-Guerrier vezetése alatt támadt; mondják, hogy népszerűsége onnan ered, mivel elnöki széke nek elfoglalása úján higgadtan és mérsékeltlen viselte magát. Mostani vérengzése sem tette őt gyűlölt emberré, sőt ellenségeinek nagyobb részétől megszabadulva, elég nagy hatalma van, bár ő maga sem hiszi, hogy mint elnök megérje annak a hatodik esztendőnek végét, a mennyi időre választották. Bizony nagy csoda is volna ez a haitii néger köztársaság történetében.

AZ ÉG CSODÁI.

Wilfrid de Fonville után.

A nap meteorológiája.

Ezelőtt alig ötven évvel a híres Arago ritkított betűkkel azt nyomatta ki az általa szerkesztett csillagászati lapban, hogy csillagász vagy természetbúvár, a ki jó híreire ad valamit, az időjárás jóslatával soha sem fog foglalkozni. Ma a nagy tudós állítását az egész világ megczáfolják, a mennyiben nem létezik hírelvel törődő hatalmasság, melynek ne lenne a maga központi meteorológikus irodája, és viszont nincsen központi iroda, mely legalább kétszer egy napon azt ne tenné, mi Arago annak idején oly határozottan megiltott.

Hogy az időjárás megváltozása mily értékkel bír, azt e helyütt nem akarjuk feszegetni, hiszen az egymással ellentétes nézetek kiegyenlítése alatt a tudomány folytonos haladása mindig újabb titkokat oldat meg velünk, miért is nem annyira az elv helyes volta, mint inkább a vita tárgyát képező tárgy bir aktuális értékek.

A mostani meteorológia nem törődik régen felállított elvek kutatásával, nem ragaszkodik ahhoz, mit vitás dolognak tekintünk, hanem a különféle tümenyeknek, melyek a földközlelben előfordulnak, az égi tetteken történő változásoknak, nevezetesen pedig a napnak, mint a világosság és az élet kútforrásának tulajdonítja.

Arago nem áldozott a nagy égi test oltárán, de élete utolsó éveiben megbánta, hogy az általa oly határozottan kimondott ítéletben a nap befolyását számba nem vette.

A meteorológiával már századok előtt foglalkoztak, csak hogy akkoriban a vegyészetet alkímiaának, a csillagászatot pedig egyszerű szemfényvesztésnek tartották. A babonassággal járó téves eszmék eltűnése után, az emberi ész önkéntelenül a nap felé fordította figyelmét.

1826-ban egy jelentéktelen németországi város Schwable nevű polgármestere, mint afféle műkedvelő csillagász, sokat foglalkozott a nap-foltok jellegével, melyekről azt hitték, hogy minden rendszer, czél és irány nélkül jelennek meg, s így a természet valami bolondos szeszélyéből erednek. Amde a kitartó polgármester nagy ámulatára rájött, hogy ama bolondos szeszélyben bizonyos rendszer van. Húsz évi folytonos megfigyelések után végre észrevette, hogy ugyanazon foltok mindig egyforma számban és helyen koronként megjelennek. Ezen körülmény annyira érdekelte, hogy nagy ügyvel-bajjal megszerezte magának mindazon régi időkben megjelent okiratokat, melyek a nap megfigyeléséről feltalálhatók voltak. Ezekben minden hiányos és primitív okadatolások dacára, szintén azt találta, hogy a foltok tizenegy évi időközökben szoktak rendszeresen visszatérni. Schwable találmányát még a negyvenes évek végén neveltséges elme-futtatásnak tartották, míg jelenleg a tizenegy éves turnust senki többé kétségbe nem vonja.

Mihelyt a bator feltevés helyes volta bebizonyult, fontosságát is el kellett ismerni. A nap foltjai és egyéb természeti tűnemények közt bizonyos titkos összefüggés áll fenn, mely nagyobb társadalmi tűneményekre is befolyást gyakorol.

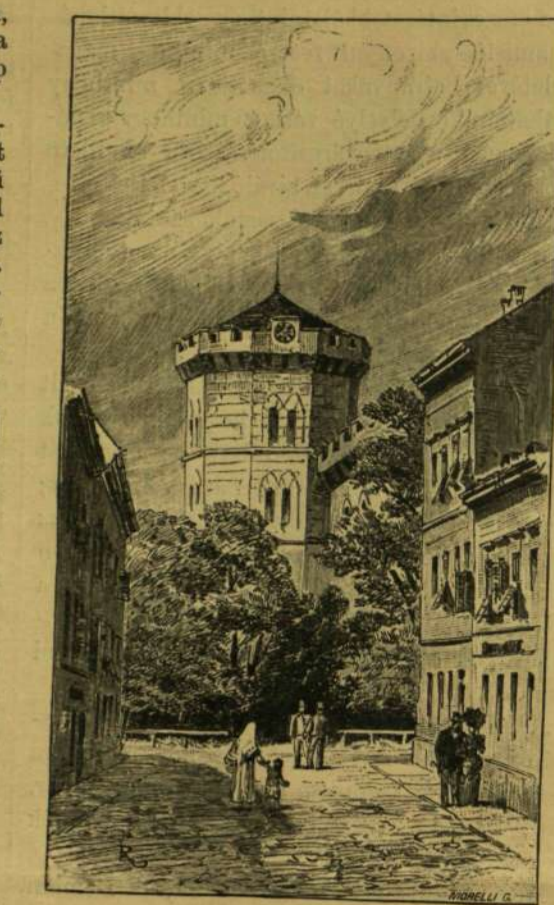
A nap foltjaiból József Pharo előtt a hét kövér és hét sovány esztendő megjövedlhetett. Mostanában nem szükséges, hogy valamely fejedelem hét kövér és hét sovány tehénkről álmodjék, a napfoltok tüzetes megfigyeléséből könnyen kiszámíthatja az időt, melyben alattvalóinak élelmézéséről gondoskodnia kellend.

Azonban a dolgok természete azt hozza magával, hogy bizonyos haladás soha sem marad egyedül, és valamely szerencsés eszmét többnyire még jobb kombinációk szoktak követni.

Azt kezdték sejtetni, hogy a napfoltok időszakos a delejtű naponkénti változásaival egyszerre szokott beállni.

A napfoltok tehát a delejtű rezgéseivel össze lennének kötve, vagyis a földi delejességhez ragaszkodnának, mely általános elemet a naptól nyerjük.

Monreux úrnak a st.-mauri megfigyelő állomáson 1889-ben tett tanulmányaiból kitűnt, hogy ama feltevés nagyon is helyes. Így a delejtű naponkénti mozgulatai 1878-ban tökéletesen megegyeztek az 1889-ben ugyanazon órában és perczen előfordult mozgulatokkal.

A HUNYADIÁK VÁRKASTÉLYA TEMESVÁROTT.

Ugyanazon időben és napon 1878-ban és 1889-ben egymáshoz tökéletesen hasonló időjárást észleltek.

Valamint a napba nem nézhetünk, úgy egyéb tulajdonságait a delejtű közvetítése nélkül sem tanulmányozhatjuk.

A rejtélyes összeköttetést, mely a nap és a delejtű közt fennáll, semmi sem jellemzi annyira, mint a földrengések és tűzokádó hegyek kitéréseinek alkalmával mindig előforduló mozgás, mely a delejen észlelhető. A Vezuv, vagy a Krakatoa kitéréseit a saint-mauri observatoriumból ép úgy meg lehet figyelni, mint a helyszínen. Egy másodperc századik részére Greenwichben kiszámíthatjuk azon időt, midőn valamely az Atlanti-óceán szigetén az évezredek

óta folyton tüzes lávát kihányó hegy oldalai újra kifakadnak.

A Vezuv kitérései mozgásba hozzák a világ egész delejes hatalmát, és a napon észlelhető különféle foltok, csakis ily nemű tűnemények alkalmával ötlenek szemünkbe. Magától értetődik, hogy miután a föld nem gyakorol befolyást a napra, hanem ettől feltételeztetik planétánk létezése, a napon különféle, de azért mindig bizonyos időben látható foltok az időjárásra bizonyára nagy hatást gyakorolnak, sőt azt egyenesen szabályozzák.

Monreux folytonos megfigyeléseit rendszeresen a föld minden meteorológikus állomásaival közli, és a mint látjuk és tapasztaljuk, az időjárás befolyására nézve több vagy kevesebb gondal összeállított jóslatok most már pozitív adatokon alapulnak, melyek bennünket cserben nem hagyják.

Nem tévedünk, midőn nagyon közelinek tartjuk azon időt, a melyben az égi tűnemények befolyásából részünkre hasznos következtetések fogunk levonni.

A nap foltjai számunkra ama nagyszerű égi test valóságos fényképét megszerzik és rajtunk áll, hogy abból minél többet tanulva a teremtetőkainak megoldásához járjunk.

A NÉMET CSÁSZÁR LONDONBAN.

II. Vilmos német császár az angol királyi udvarban lefolyt családi ünnepek után meglátogatta London városát is. Három napot töltött itt csupán, július 8-án szerdán este érkezett meg, s már szombaton este ismét eltávozott, de ezen néhány órát a szó szoros értelmében teljesen felhasználta. Még alvásra is alig maradt ideje s minden étkezését egy-egy nyilvános vagy zártkörű, de ünnepi jellegű lakomával kapcsolta össze. Közönséges életmódhoz szokott magánember alig győzte volna meg azt a sok ünnepet és szertartást.

Rögtön megérkezése után este 9 órakor a Covent Gardenben levő királyi olasz operába hajtatott, hol tiszteletére diszélőadást tartottak «Lohengrin», «Romeo és Julia», «Orfeus» és a «Hugonották» egyes kiválasztott jeleneteit adván elő a társaság legkiválóbb művészei, kik közül azonban a francia születésűek már előzetesen kijelentették, hogy ezen este nem jelennek meg a színpadon. Az opera bensejét nagyszerűen díszítették fel szönyegekkel, zászlókkal és virágokkal, mely díszítéshez hozzájárult még az a körülmény is, hogy a megjelent férfiak kivétel nélkül disz-egyenruhában vagy udvari öltözetben voltak, s a nők virágokkal és drága-kövekkel gazdagon díszítették magukat. Az előcsar nok

ban s a királyi páholy lépcsőin diszruhába öltözött testőrök voltak s a páholy föl a német czimert helyezték el. A császár bíborpiros katonai egyenruhát viselt, neje gyémántokkal díszített aranybrokátot s a walesi herceg huszár-egyenruhát. Kivülök még a királyi családnak 12 felnőtt tagja foglalt helyet a páholyban, úgy hogy a közönségnek csaknem több nézni valója volt itt, mint a színpadon.

Másnap reggel a parkban történt sétalovaglás után a német császár a Buckingham-palotában (az angol királynő városi tartózkodó helyén) egész sereg hivatalos s félhivatalos személyt küldöttséget fogadott, különösen a Londonban lakó németek részéről. Villás reggelit a walesi hercegi párral Londonderry marquisnál ettek, előkelő közönség jelenlétében s azután a Marlborough-houseban rendezett «garden party» (kerti ünnep)-ban vettek részt, melyre Viktória királynő is átjött Windsorból, s a melyre az összes külföldi követek, a parlament mindkét házának tagjai, több püspök, bíró, művész, író s más közönség hívatott meg.

Az első porosz dragonyos gárda bandája játszott a kertben, hol

A VÁROS ÁLTAL RENDEZETT LAKOMA A GUILDHALLBAN.

A NÉMET CSÁSZÁR LONDONBAN.

mindaddig, míg Viktória királynő 7 órakor Windsorba vissza nem tért, neki és a német császári párnak számos kitünőséget mutattak be. Különös feltűnést keltett, hogy a fiatal német császár, ki annyira szereti a katonai életet, ez alkalommal polgáriruhában jelent meg, szürke kabátban, fehér kalappal s piros s fehér virággal a gomblyukakban. Az előkelő vendégek szemmel láthatólag jól érezték magukat s a császár örömet fejezte ki, hogy ily gyönyörű jelenetben gyönyörködhetik.

Az előkelő társaság ezután rövid ebédre ment a Buckingham-palotába s onnan csaknem mindannyian átmentek Kensingtonba a Royal-Albert-Halba, hol nagy szabású hangverseny volt, melyen Albani aszszony és Lloyd énekeltek a Sullivan «Arany legenda»-ját s a többi személyzet Mendelssohn és Wagner egyes darabjaiból adtak elő részleteket. A német császár itt már tengerészi egyenruhában volt, míg kísérete az uhlanus ezred csinos kék egyenruháját viselte.

A pénteki napot a német császár túlnyomólag a Cityben töltötte el, a hol London polgármestere átadta neki a tiszteleti polgári okiratot, s ennek végével a Guildhallban nagy lako-

Cambridgei hg. A walesi hg. A német császárné. A német császár. Az angol királynő. A walesi hercegné. Beatrice hercegné.

A NÉMET CSÁSZÁR LONDONBAN. — A WALESI HERCEG ÁLTAL RENDEZETT KERTI MULATSÁG MARLBOROUGH-HOUSEBAN.

A székessygház.

Megyeház.

A LOSONCZY-TÉR TEMESVÁROTT. — Rauscher Lajos rajza.

ma volt, mely alkalommal a lordmajor a német császári pár között ült s neje a walesi hercegné mellett foglalt helyet. Ez a része a német császár londoni időzésének volt az, mely az angol főváros közönségének érdeklődését kiváló mértékben felkeltette. Ritkán voltak annyira zsfolyva a londoni utcák és ablakok, mint ez alkalommal. Mindenütt tüntető zajos éjlenésekkel fogadták az előkelő vendéget, ki egyttal az ország király-nőjének unokája, s sok erkélyről a császárné kedvenc rózsavirágait dobták reájuk. A banketten felköszöntések is voltak, melyek az angolok és németek barátságát ismételve hangsúlyozták s maga a német császár angol nyelven a béke fentartásáról beszélt.

A szombati nap is telve volt ünnepességekkel, melyek közt legnevezetesebb volt a wimbledoni hadiszemle, melyen 22,171 katona jelent meg, köztök 15,920 önkéntes, habár ezek az önkéntesek nagyon haragudtak kezdetben, hogy őket kétköznap is háborgatták; csak a lapok és tekintélyes emberek felszólalásának volt tulajdonítható, hogy az ünnepességeknek ez a pontja fiasokt nem vallott. A német császár, ki ez alkalommal saját testőrségének egyenruháját viselte a sással ellátott sisakkal, deli fekete lován nagy figyelemmel kísérte a hadi gyakorlatokat és elvonulást s különösen nagy elismeréssel szölet az önkéntesek ügyességéről. Ugyanaz nap volt még egy másik szemle is, 1413 tűzoltó és 56 tűzoltógép elvonulása a kristálypalotában, ugyanott tízjáték, négy katonabanda hangversenye, isteni tisztelet a Szent-Pál-kápolnában, kétszeres villásreggeli, egyik a Kristálypalotában, a másik delután a Marlborough-houseban s már delután 5 órakor elutazott a császári pár Hatfieldba, hol Salisbury lord miniszterelnök adott fényes estélyt tiszteleltükre.

Ily zajos és sokoldalú ünnepelés tárgy volt a fiatal német császár Londonban. De ő még ezután sem pihent meg, Elment éjszakra, hogy megtekintse a modern technika egyik legesodatosabb alkotását, a Forth-hidat, s azután Norvégia felé utazott, míg neje hat kis fiával Angliában maradt egy Felixstowe nevű tengerpartú nyaraló helyen.

SAINT-GERMAIN GRÓF.

Történelmi elbeszélés. (Vége.)

Le Notre M. G. után.

IV.

A király levele ekké szölt:

„Jelen soraimat bizalmasan intézem önhöz. Némely dolgokban tanácsát öhajtanám.

Szerdán delután 3 órakor külön lakosztályomban leszek, hová ön, ha a kitűzött idő ellen kifogása nincsen, a hátulsó lépcsőn feljuthat, mert nem akarom, hogy látogatását a palotában megtudják. Üdvözlöm.
Lajos.

Még az nap este, Saint-Germain gróf egyik futója Párisból a la-villei kapun át Németországba sietett. A nála lévő sürgönyben titkos jelekkel írva a következő érthetetlen szavak állottak.

„Mohrer-Steindach. 25 Bahrenstrasse Berlin. Lu. 22. 467 mlpodf. Freitag 210. kronapppkst. 14. 17 obrzanöckt. Germanus.”

Versaillesban, XV. Lajos egykori lakosztályai-ban mai napig is mutatnak egy kis szoba sarkában különös szerkezetű bútordarabot. Ugyanis a fal egyik mélyedésében szekrény formájú ajtó mögött egy embernek helyet adó nyílást látnak, melyben egyszerű karszék áll. Az egészet egészen elhelyezett függönyök takarják, úgy, hogy a belépő szemre nem nyílik, sem pedig az ebben ülöt észre nem veszi. A nyílás hátsó részében az udvarra szolgáló, alig tányér nagyságu ablak látszik. Így tehát a király, ki a nap nagyobb részét itt töltötte, nemcsak az udvaron járó-keelő embereket vehette szemügyre, hanem egyttal azokat is látta, kik a kis szobán keresztül az ő lakosztályába jöttek. Semmi sem jellemzi taláiban a XVIII. századbeli francia király életét, mind ama sötét zárka.

Midőn Saint-Germain grófot a kitűzött napon a királyhoz bevezették, az utóbbi ismét a szokott megfigyelő helyén ült, honnan csak az udvari szolga távozása után lépett ki.

Saint-Germain úgy tett, mintha ezt észre sem vette volna és a szokásos három mély meghajtás után a király megszólítását várta.

XV. Lajos zavarba jött; mint valami pajkos-gón ért iskolás gyermek.

— Lásna, — hebegé lassu hangon, — ezt a kis fülkét én csináltattam... nem ülök benne gyakran, de oly kényelmes hely... Ön, a mikor tetszik, kinézhet az ablakon, vagy bátran ki s be járhat, mert szabad ember, de ha én az ablak előtt megállok, mindenki reám bámszökdi, ha pedig a házból kimegyek, testőreim sorfalat képeznek, dobok peregnék, és mit tudom mi még. Én uram Istentem, mindez untat, borzasztóan untat. Ezért csináltattam a kis rejtélyt, honnan mindent láthatok, míg engem senki sem vehet észre. És a mi a legfőbb — folytatta a király, Saint-Germain grófot a kis ablak felé tolvá, — innen nem kell a palota nagy óráját látnom, azt a szerencsétlen órá, mely a boldogult király halála perczében megállott s azóta nem is jár. Negyvenhárom év óta mindig háromnegyed nyolczat mutat, a mikor XIV. Lajos meghalt. Tudom, hogy az óra mutatói csak akkor fogmak újra mozogni, ha én meghaltam. Már pedig ilyesm nem valami kellemes dolog. És most más valamit kérdek öntől. Azt mondják, hogy ön sokat látott, sokat tud, és hogy soha sem fog meghalni. Igaz-e ez?

— Sire, — felelé a gróf a kérdés második részét mellözve, — én csakugyan sokat láttam és tapasztaltam, sok akadályt legyőztem, s ennél fogva szerény tanulmányomat Felsőged rendelkezésére bocsájtom!

— Rendelkezésemre? De minek? Mindenki rendelkezésemre áll, de mi hasznom van belőle? — Minden lénynék megvan a maga ereje; minél nagyobb azok száma, annál több erő van egytt, annál hatalmasabb az ember. Ennél fogva nézetem szerint még a legcsekélyebb erőt sem kellene visszautasítani, és csakis ily értelemben ajánlom fel a királynak legalázatosb egyéniségemet.

— Hatalmas! mit ért ez alatt? Nem áll hatalmamban, hogy az ablakhoz közelíthessek; ha hatalmas lennék, nem unnam magamat, és mennyire unatkozom! Ön soha sem unatkozott?

— Soha.
— És melyek azok az erők, melyeket imént emlegetett? Choiseul herceg nekem mindig azt mondogatja, hogy ön csaló, szemfényvesztő. Igaz-e ez?

— Choiseul herceg tudni fogja, felséges uram, miért beszél így rólam; meglehet, hogy ezzel Felsőgednek mint hű szolgája ragaszkodását...
— Ragaszkodást? Choiseul úgy hiszem miniszteri állásához ragaszkodik. É czebből áruít ép úgy kirakja előttem, mint a többiek: sokat, nagyon sokat ígér, a miből aztán rendszeremmi sem lesz. Ezt az országot nem ismeri; tudom, mi lesz a vége.

E szavak után a király elhallgatva, arczát kezeivel eltakarta.

Saint-Germain szívből megsajnálta a hatalmas, de azért mégis tehetetlen fejedelmet, ki gyámoltalansága teljes tudatában a halála után bekövetkezendő óriási mozgalom körvonalait mint valami kódítyolképeket maga előtt látta.

— Sire, — mondá végre Saint-Germain, a kínos hallgatást félbeszakítva, — minden lényt csak az általa meghódított erők teszik nagygyá. A leghatalmasabb ember az fog lenni, kinek a halál meghódítása sikerülend.

— Birja ön ezt a hatalmat? — kérde a király félénk hangon.

— Hogyan? Felsőged egy nagy ország erejével rendelkezik, harmincz millió ember fölött uralkodik, a világnak tetszése szerint háborút üzenhet, és mindezek daczára még is unatkozik?

— Királynak lenni nem hatalom, hanem szolgaság. Emberek fölött uralkodni nagyon könnyű, mert gyávák és mindig engedelmesskednek.

— Tehát mit nevez hatalomnak?
— Azt, melylyen ön bír, és melyet kezében tart. Azt mondják, hogy ön az elemeknek parancsol, hogy hatalmában áll magát a természet törvényei alól kivonni, hogy csodákat tud művelni.

— Talán.
— Szeretném tudni...
— Mit, Sire?

— Szeretném tudni, vajjon meghalok-e nemsokára? — mondá XV. Lajos lassu hangon és szemeit félénken lesütve.

Saint-Germain hallgatott s kezeivel az előtte álló ébenfa asztal meglökve, végre felkiáltott:

— Ide nézzant!

A király engedelmesskedett.
Az asztal, melyre Saint-Germain az imént kezeit rátette, lassan és rendez ütemben megmozdult. A gróf nem nyúlt többé hozzá, hanem kinyújtott karokkal, kifeszített kezeivel, mereven nézte szeméit. Egész valójából a delejesség hatalmas sugarai látszóttak kihatólni.

— Mit mivel? Állítsa meg az asztalt, — kiáltá most a király, a csengettyű-zsinór után nyulva.

Saint-Germain egyetlen szava megbenította:

— Csendet! Meg fogja tudni...
És mintha valamely láthatatlan lényhez beszélné:

— Szellem! a király tudni akarja, hány évig élhet még? Akarsz-e beszélni?

Az asztal megroppant, újra megmozdult és kétszer megütötte a padlót.

— Még ebben az esztendőben fog a király meghalni?

XV. Lajos mozdulatlanul várt, de az asztal nem mozgott.

— Tehát két év múlva történik a király halála?

Az asztal lassan forgott, de nem emelkedett.

— Öt évnl tovább fog élni?
A butordarab még egyszer nyikorgott, mire a király azt kérdezte:

— Felelt az asztal?
— Nem, esendésséget! A király tíz év múlva fog meghalni?

Az asztal hallgatott.

— Tizenegy, tizenkét, tizenhárom, tizennégy, tizenöt, tizenhat év múlva?

Az asztal felemelkedett és a padlót egyszer megütötte, aztán megállt.

A király mozdulatlanul állva, szemeit a megigézett asztalra meresztette, végre oly nagymérvű remegés vett erőt rajta, hogy megtörve, mintegy megsemmisülve egy karszékbe dőlt.

— Tizenhat esztendő, 1774, — mondá magában. — Ily formán nem leszek nagyon vén. Gróf ur!

— Mit parancsol Felsőged?
— Ugyebár ez csak tréfa volt? Hogyan önthet életet az ily tárgyakba? Ez nagyon furcsa.

Tizenhat esztendő, pedig annyit mondtott, nemde? De ki tudja; mindenesetre a mostani állapot addig fog tartani, míg élek. Mennyire fogok ezen idő alatt unatkozni, pedig tizenhat esztendő hosszú idő. Mondja csak, mit tegyek ezen idő alatt?

— Uralkodjék Sire, parancsoljon, gyakorolja a legfelsőbb hatalmat. Intézze Európa sorsát. Csak akarnia kell.

— Az igaz, — felelé a király, — a porosz felség hamar eltörpülne az oly király mellett, ki a jövő titkait bírja.

— Ismeri ön a porosz királyt?
— Nincs szerencsém.

— Pedig ő engem kigünyöl, Cotillon (szoknya) királynak nevez, és fejebe tette, hogy egész Európát urálja. Nagyon érdekes lenne őt e részben kissé háborgatni. Gondolja gróf, hogy ez lehetséges lenne?

— A mint felségednek már az imént mondtani bátor voltam, felségednek csak akarnia kell, hogy a világot ura legyen.

— És ön erre segédkezet fog nyújtani?
— Feltétlenül!

— Nos, beszéljünk-e tárgyról.
E szavak után XV. Lajos a grófot dolgozószobájába vezette.

Másnap a palotában arról beszéltek, hogy egy új korszak küszöbén állnak, mely ha nem is Franciaországra, de az udvarra nézve kezdetét vette.

Ugyanis a király a vacsora alkalmával oly jó kedvet mutatott, milyet rajta még soha sem vettek észre. Mielőtt hálószozájába visszavonult volna, megparancsolta, hogy azt a bizonyos rejtélyes asztalt tüstént elélessék, ezenkívül néhány tréfás élezt is mondott a porosz királyról, stb. — Harmadnapra egy minisztertanácsban elnökölt, melyben a háboru ügyeiről beérkezett jelentéseket meghallgatta, mit eddigéle soha sem tett. Tudni akarta, hol állnak seregei, mennyire mentek a békealkudozásokkal, és milyenek a háboru esetleges folytatására a kilátások.

Mindenki csak arról hallotta beszélni, hogy a rossbachi kudarczért bosszút kell állni, hogy

Poroszországot két fogja darabolni, mihelyt azt egy-két csatában legyőzi.

E hírek annyira elfoglalták a közönséget, hogy senkinek sem tűnt fel ama titokzatos egyéniség rögtöni eltűnése, ki Párisban két év óta oly kiváló szerepet játszott.

Már pedig Saint-Germain gróf eltűnt. A Marais-utczában lévő háza légmentesen el volt zárva, elannyira, hogy még meghitt emberei sem vették észre elutazását. Egészbiránt a rejtélyes grófról ilyesm könnyen el lehetett gondolni és mindenki azt várta, hogy egy szép napon ismét ily különös módon újra Párisban fog teremni.

Choiseul herceg volt az egyetlen ember a versaillesi udvarban, ki Saint-Germain eltűnését más szempontból fogta fel és legügyesebb ügynökeit mozgósította, kiknek meghagyta, hogy az idegen nyomában elindulva, róla biztos hírt hozzanak.

Egy napon Choiseul herceg ismét részt vett a miniszter-tanácsban, mely most hetenként kétszer, a király különös parancsára meg szokott tartatni.

— Nos, itt van Choiseul, ki bizonyára jó híreket hozott, még pedig Hollandiából?

— Bocsánatot, Sire, — felelé a miniszter, — de Affry ur futárja csak közömbös dolgokról beszél.

— Ah! Affry, Affry! mondá a király gúnyosan mosolyogva.

— Igen, Sire, Affry, ki Franciaországot Hágában képviseli és onnan, ha valami érdekes történik, ezt bizonyára tüstént futárja által jelentette volna.

— Nos, kedves hercegem, Affry ur nagyon keveset tud. Én részemről annyit mondhatok, hogy Hágában oly események fordultak elő, melyeknek eredménye reánk nézve csak kedvező lehet.

— És melyek azok, Sire?

— Anglia, mely Németalföldet megszállva tartja, Poroszországot pedig gyűlöli, velünk szívesen szövetségre lépne, mi a porosz királyt nagyon bánatja.

— És hol állapították meg ezt a nagy fontos-ságú diplomáciai lépést?

— Hágában.
— Affry nagykövet tudja nélkül?

— Mihelyt ön azt mondta, hogy önek semmit sem izent, magától értetődik, hogy a dologba be nem folyt. Ha önkön bizalmas emberei vannak, én is gondoskodtam ilyekről.

— Bocsánatot kérek, Sire, de az egyszer nem választotta meg helyesen bizalmas embereit.

— Mit akar ezzel mondani?
— Csak azt, hogy ha XV. Lajos király Hollandiában kékemet tart, akkor Frigyes porosz királynak Franciaországban is megvannak a maga kémek.

— Mit mond?
— Ez, tény. Tegnap egy sürgönyt kaptam Westfaliából, mely szerint őrszemek egy Berlinbe induló futárt elfogtak. Ennél egy titkos jelekkel írt sürgönyt találtak, melyben az van írva:

„Petrus Magdeburg. Kleine Bärenstrasse Berlin Im molprg. Gal. 726 tbd 3. tdk.

Germanus.

— Hát ki érti ezt?
— Én, felséges uram! még pedig a titkos jelekhez való kulccsal, melyet egy bizonyos helyen Saint-Germain gróf lakásán megtaláltam.

— Hogyan, Saint-Germain gróf lakásán?
— Igenis ott, mert daczára annak, hogy a gróf felséged meghitt, bizalmas embere volt, nekem egészen más véleményem volt felőle, me mint most kiünt, helyesnek is bizonyult, a mennyiben kétséget nem szenved, hogy Saint-Germain gróf a porosz király titkos ügynöke és kéme volt. Megvallom, nem csekély fáradságra került a háromezer szóból és ugyanannyi számból álló jelkules megfejtése, de végre jó akarat-tal és kitartással mégis rájöttünk.

— Tehát mi áll a sürgönyben?
— Ime olvassa el Felsőged maga:

„A francia sereg demoralizálva van. hadi sere-ri nincsenek. Ezt bizony tudom. Cotillon királylyal személyesen érintkeztem, ki bennem feltétlenül megbízik. Feléjen egyesesen Hágába az onnan érkezett kérdésekre. Mindent el fogok intézni. Irjon. — Germanus.

— Ki az a Germanus?
— Germanus németül annyit tesz, mint franciaul Germanus. Azt is tudom és határozottan állítom, hogy a híres Saint-Germain gróf egy

strassburgi zsidó orvos fia, 1704-ben született s így ma 54, nem pedig 1758 éves, neve: Wolf Daniel, foglalkozása: a porosz király fizetett kéme.

— Tehát ily formán engem megcsalt?
— Hogyan érti ezt felséged! — kérde Choiseul ajátommal.

— Hát csak úgy, mivel Saint-Germaint én küldtem Hágába. Ő maga ajánkozott, hogy Frigyes király ellen kezeme fog járni. Hiszen azt az embert el kell fogni. Jaj, csak ne keveredtem volna ezekbe az unalmas dolgokba!

— Igenis, elfogatjuk Sire, — tegnap Affry nagykövetünknek erre nézve határozott utasítást küldtem különös futár útján. Két hét múlva Saint-Germain a Bastilleba fog jutni.

— Honnan soha többé ki nem szabadul. Erre esküszöm!

E szavak után XV. Lajos megkönyebbült lélekkel ott hagyta minisztereit és régi megszokott helyén a szék fülkében leülve, unatkozásait újból folytatta.

Saint-Germain kiadatását a hágai kormánytól hiába követelték.

Lord Bontinek, az angol kabinet ottani megbízottja, mindenkéltét megsguta Saint-Germainnek az ellene készülődő bair, me a gróf rögtön Angliába utazott, hol teljes biztonságban érezhette magát, mert tudjuk, hogy Frigyes király elég ügyesen Angliát a versaillesi udvar ellen uszította, habár annak érdeke az alkalommal mást kívánt volna.

Mindamellett Kauderbach báró, a szász udvar hágai megbízottjának hátrahagyott emlékirataiból kitűnik, hogy Saint-Germain mindenesetre oly különös rejtélyes multtal bíró ember volt, kiről Choiseul herceg nézete és véleménye mindenesetre tévesnek bizonyult.

Ugyanis a hágai államtanács egyik hetven éves tagja kijelentette, hogy Saint-Germain grófot atya házánál látta, midőn ő maga még gyermek volt, és akkor is úgy nézett ki, mint jelenleg.

Az egykorú írók nézetei e részben annyira eltérnek egymástól, hogy a titok felfedezését lehetetlennek tartjuk. Sain-Germainról csak annyit tudunk még, hogy Hágából Angliába, onnan Német- és utóbb Oroszországba jutott. 1762-ben pedig Szent-Pétervárotól részt vett abban a tragédiában, mely II. Katalin czárnét a trónra emelte. Utoljára Hamburgban és Altonában lakott.

Károly hesseni herceg az utóbbi városban ismerkedett meg vele és Kekernfördbe vitte magával, hol megbetegedett.

— Élete utolsó napjaiban — írja a hesseni herceg, — szemlátomást megfogott. Ritkán beszélt és azt mondta, hogy halála után kezében egy levelet fogok találni. De a levél nem volt ott, valószínűleg hűtlen kezekre bízta.

Gyakran azt kérdeztem tőle, hogy mi lesz abban a levélben, mire azt mondá: mily szerencsétlen lennék hercegem, ha beszélni mernék!

Vallásos dolgokban tisztán a materializmus elveivel ragaszkodott. Halálós ágán, távollétében, Lossan orvosnak meghagyta, hogy nekem hírül adja, miszerint Istennel kibékült.

Igy mult ki az az ember, ki magát halhatatlannak gondolta; ki volt, honnan jött, ezt senki sem tudja, kámulatos életét mai napig még titok fedti, kilétének megállapítása ama történelmi rejtélyekhez tartozik, melyeknek földerítése soha sem fog sikerülni.

— Kétséget nem szenved, hogy a kormány sokat tesz a közegészség előmozdítására, de részemről inkább kevesebb hidat, kevesebb monumentális épület és szerényebb berendezésű intézeteket, de annál behatóbb intézkedéseket öhajtanék, melyek nyomán végre valahára egészséges, fertőzeten ivóvízhez juthatánk. Ragályos betegségek sohasem támadnak külső hatás nélkül, eredetüket mindig valami külön életet élő mikrobák idézik elő. Semmisítsük meg a hagymáz-tífusz, a röhenny, a difteritisz, a khólera, stb. mikrobáit, vagy tegyük valami módon ártalmatlannakká és a most felsorolt betegségek soha sem fognak mutatkozni.

Husz éven át folytatott tudományos kutatásokból, vegyszeti és mikroszkopikus megfigyelésekből kitűnt, hogy a ragályos betegségek csirája a vízben, a közönséges ivóvízben rejlik, minek következtében minden esztendőben sok ezer ember ezen betegségek egyikében szokott elpusztulni.

AZ IVÓVÍZ.

Pasteur tanár, a világhírű vegyész, a párisi egészségügyi tanácsnak június elején tartott ülésében az ivóvíz hatásáról következőleg nyilatkozott:

„Kétséget nem szenved, hogy a kormány sokat tesz a közegészség előmozdítására, de részemről inkább kevesebb hidat, kevesebb monumentális épület és szerényebb berendezésű intézeteket, de annál behatóbb intézkedéseket öhajtanék, melyek nyomán végre valahára egészséges, fertőzeten ivóvízhez juthatánk. Ragályos betegségek sohasem támadnak külső hatás nélkül, eredetüket mindig valami külön életet élő mikrobák idézik elő. Semmisítsük meg a hagymáz-tífusz, a röhenny, a difteritisz, a khólera, stb. mikrobáit, vagy tegyük valami módon ártalmatlannakká és a most felsorolt betegségek soha sem fognak mutatkozni.

Husz éven át folytatott tudományos kutatásokból, vegyszeti és mikroszkopikus megfigyelésekből kitűnt, hogy a ragályos betegségek csirája a vízben, a közönséges ivóvízben rejlik, minek következtében minden esztendőben sok ezer ember ezen betegségek egyikében szokott elpusztulni.

A hagymáz-tífusz dühöngése hamar véget ér oly helyen, hol a betegeknek és egészséges embereknek tiszta, minden ártalmas elemektől ment vizet adhatunk.

Ellenben túltömött, hiányosan csatornázott városokban a tífusz csak akkor szokott megszünni, ha az életben maradt emberek nagyobb része elköltözik és más vizet iszik. Határozottan tudjuk, hogy minden egyes járványos betegség külön mikrobái az ivóvízben találhatók.

Igy például Párisban a kholera majdnem kizárólag a *Montmartre* és *Belleville* városrészekben szokott előfordulni, hol az ivóvízül szolgáló Szajna vizét a nagy ürülek-csatorna tökéletesen megfertőzteti. E bajon mesterséges és természetes szűrők nagy keveset segítenek, mert ezek a mikrobák igen csekély százalékát távolítják el a vízből. Európában, csekély kivétellel, az ivóvíz gondatlan beszerzésével a ragályos betegségek csirák majdnem kizárólag terjednek.

Eddigélre számtalan kísérletet történtek tiszta, egészséges ivóvíz előállítására; de arra, úgy látszik, senki sem gondol, hogy a hosszas tanácskozások alatt sok ezer ember idő eltelt a sirba kerül.

Legjobb lenne a vizet megforralni s így a benne élő mikrobaikat megölni, de a főtt vízben nincsen levegő, maga a víz nehezen emészthető s így ártalmas hatást gyakorol. Ezenkívül bebizonyult, hogy a mikrobáknak egy része igen magas, valamint igen alacsony hőmérsékletben is megél. Így például a *tífusz* mikrobái és a *Staphylococcus pyogenes* kilenczven napig tartó fagyást, valamint 100—120 fok hőseget is túlélnék.

A legjobb szűrők is hiányosak, azonkívül rendkívüli tisztaságot és gondozást igényelnek, mire a kezelés különféle nehézségei miatt, többnyire nem szoktak elég gondot fordítani.

De most az a kérdés merül fel, mivel segítsünk a bajon oly vidéken, hol forrásvíz nem áll rendelkezésünkre?

A természet gyakran oly mélyen rejti el a föld belsejébe kincseit, hogy csak hosszas keresés után akadhatunk rájuk, de nem tudunk esetet, hogy ügyesen és kitartással teljesített fúrások végre tiszta, hideg és fertőzetlen vizet hozzanak neveztek volna.

A költségek kérdését számba venni nem szabad, sőt leginkább oly helyeken akadtak csekély kiadások után jó vízre, hol ezt legkevésbé remélték és a viszonyok a munka folytatását a szükséges pénz-erő hiányában kívánatosá alig tették.

Ha tehát a régi rómaiakat egyszerű vízvezetékkel nem akarjuk utánozni, közelben pedig hegyi források nem léteznének: keressük fel a vizet a föld gyomrában. Mi hasznát vesszük a legszébb és legnagyobb szerű filantropikus intézeteknek, mire valók az egyetemek, csillagvizsgáló-tornyok, vasutak és a villamosság minden csodái, ha a nélkülözhetetlen ivóvízzel halálos betegségek csiráját oltjuk be naponként testünkbe?

„Én részemről, — mondá *Pasteur* tanár harmadfél óráig tartott előadása végén, — az egészséges ivóvíz kérdését a mindennapi kenyér megszerzésének módja fölé helyezem. Egy falat kenyeret mindenki kereshet magának, ha dolgozni akar, de jó vizet sok helytt még drága pénzben sem lehet venni!”

AZ ÉLELMÉZÉS STATISZTIKÁJA.

Mai napság az emberek figyelmét semmi sem kerüli el, s habár némely tárgyak szemmel való tartását fölöslegesnek, sőt gyakran szükségtelenné is tartjuk, nincsen körülölmény, mely bizonyos tekintetben arra méltó lenne.

Igy például tudjuk, hogy egy hetven éves ember születése órájától kezdve ezen koráig, husz vaggon élelmet, vagyis egy vasuti vonat terhét

fogyasztotta el. Ha négy tonnát számítunk egy vaggonra, husz vaggon 80 ezer kilogrammot tesz ki, s így 25.550 nap, vagyis hetven esztendő alatt a fogyasztás 3 kilogramm és 20 grammot mutat átlagosan egy nap lefolyása alatt.

Ezen fogyasztás az életkor különféle részeiben bizonyos változásnak van alávetve. Így gyermekek és vének naponta átlagosan $2\frac{1}{2}$, felnőttek $3\frac{1}{2}$ —4 kilogramm élelmet fogyasztanak el. Ezen számok koránsem túlzottak, mivel az orvosi statisztika adatai szerint katonák, tengerészek és munkások élelme átlagosan naponként $4\frac{1}{2}$ kilogrammra rug.

A párisi rendőrség (préfecture de police) 1890-ről felvett adatai szerint, átlagosan minden egyes párisi lakos a következő mennyiségű élelmet fogyaszt el az év lefolyása alatt: 191 liter bort, 75 kilogramm 108 gramm húst, 8 kilogramm 883 gramm halat, 10 kilogramm 630 gramm szárnyas állatot vagy vadat, 2 kilogramm édességet, 8 kilogramm 329 gramm vajot vagy zsírt, 2 kilogramm sajtot, 158 tojást.

„CARMEN SYLVA” (ERZSÉBET ROMÁN KIRÁLYNÉ) ÉS VACARESCU HELÉN.
Roosevelt Blanka «Romániai Erzsébet» című angol művétől.

A fentebbi kimutatásból kitűnik, hogy 1872—1881-ig és 1885-ben a fogyasztás fejenként sokkal nagyobb volt, és az apadás a fogyasztási adók emelését követte.

Németországban a viszonyok úgyszólván naponként kedvezőtlenebb fordulatot vesznek, úgy, hogy a munkás-osztály hús-fogyasztását a mult esztendőben fejenként alig lehetett $40\frac{1}{2}$ kilogrammra tenni. Németország után, — Bajorország és Hannovera kivételével, hol eddigélre az adók és az élelmiszerek emelkedése érezhető hatást nem gyakoroltak, — *Irland* és *Spanjolország* éjszakai részei következnek, míg ellenben Angliában a hús, hal, kenyér és sör fogyasztás évenként 18—19%-al szaporodik. Az osztrák-magyar monarchiáról, valamint az orosz birodalomról e részben nincsen hivatalos adatok, de az egyes cikkek ki- és bevitteli arányainak kimutatása Ausztria-Magyarországon emelkedést, Oroszországban pedig — a szesz italok kivételével, — tetemes fogyatkozást tüntet fel.

Ezen fontos statisztikai adatokból kivehetjük, hogy az úgynevezett katonai államokban, hol a kormány a katonaság szaporítására törekszik, az anyagi jólét, az ipar és kereskedelem látványos emelkedése mellett is, folyvást fogy.

EGYVELEG.

* Szerelmefűző majom. Mario-Grisi nevű híres énekesnőnek volt egy kedvenc majma, mely feltűnően irigykedett az énekesnő férjére s gyermekeire s ha a nő azokat jelenlétében megcsókolta, vistan kezdett s keservesen hengergőzött a földön, s csak akkor nyugodott meg, midőn asszonya karjára vette és ringatni kezdte.

* A legnagyobb káposztáskert a földgömbön Chicago mellett van, 10.125 hektár területű s jó termés esetén mintegy 40 millió káposztafejet termel.

* A pápai udvar évi kiadása mintegy 30 millió forintba megy, ebből a pápa magán szükségletére 200,000 frt, a bibornokok számára 300,000 forint s más egyházak segélyezésére 200,000 forint használatik fel. Legtöbbször kerülnek a paloták fenntartási költségei, nyugdíjak és jótékony célú adományok, de a rendes kiadásokon kívül nagy összegeket fordítanak rendkívüli célokra is, így p. közelebb a Laterán javítása 2 millió forintba került.

* Hiu festő. Parrhasius görög festő műtermében bíborpiros ruhát viselt, fején arany koszorúval s ha kiment, botjára aranygyűrűket tett, sőt cipőit is aranyos szalagokkal kötötte össze.

* A penny porto feltalálója, Rowland Hill, állítólag akkor kezdett az ügyvel foglalkozni, midőn véletlenül egy szegény asszonyt látott, ki a neki címzett levelet nem akarta elfogadni, mert egy shillinget kellett volna fizetni; Rowland Hill könyörületből kész volt az összeget megadni, de az asszony nem fogadta el, naivul elmondván, hogy az felesleges, mivel a levélben nincs semmi; távollevő fivére évnegyvedenként üres borítékot küld neki, melyből a nő meg tudhatja, hogy nincs semmi baja.

* London belvárosa, a City, ma-holnap már csaknem kizárólag üzlet-helyiség lesz, az állandóan ott lakók száma folyvást apad, míg az ott dolgozó munkások s alkalmazottak száma már 301.381, 1881 óta 40,320-al több. Különösen nagyon megszorították az utolsó tíz év alatt a női munkások, 44.179-ről 50.416-ra. A City forgalmát tanúsítja az az adat, hogy egyetlen nap gyalog és kocsin 1,121,708 ember jön ide (324.165-el több, mint a megelőző számítás alkalmával) s ebbe az óriási számba még nincsenek befiglalva a hajókön és földalatti vasutakon érkezettek.

* A mesterséges fogakról legelőször Herodot emlékezik meg. A marathoni csatában elesett perza katonák közt volt egy, kinek összes fogai egyetlen csontdarabból voltak, s kit ezért nagyon megbámultak. Valószínű, hogy ez a katona egyiptomi volt, hol az orvosi tudomány már akkor nagyon fejlett volt.

* Nero császár védelmére irt könyvet az olasz Lanciani. Szerinte még Róma felegetése is nemes cselekedet, mivel Nero új várost akart alapítani s ezért Jeverus és Celar építészekkel az új tervet előkészítette s gondoskodott, hogy a tűznél emberélet ne legyen veszélyeztetve s a nép számára elegendő élelmiszer legyen készletben.

* Megszokott végző helyük van a guanakóknak, ha nem mint háziállatok élnek. Mihelyt megérzik életük végét, Patagonia déli részében külön bokros helyekre vándorolnak s itt nyugodtan várják be elpusztulásukat. Az ily helyek tele vannak guanakócsontokkal. A természetbúvárok állítása szerint ez a sajátosság oszton onnan ered, hogy a kimúlásra kiszemelt helyek egyforma enyhe éghajlatnak s az öreg állatok az ilyeneket szeretik.

* A legnagyobb vizesések. Oberpinzgauban az úgynevezett Krimlerfall, mely mintegy 350 méter magas. Valamivel kisebb a Vermefoss. Még egy pár más vizesés Norvégiában, a gasteini már csak 143 méter magas. Mindezen magas vizesések azonban a víz köbtartalmát tekintve igen csekélyek; a három legnagyobb és legszélesebb vizesés a következő: a Zambézi folyó Victoria-vizesése (120 méter magas és 2500 méter széles), a Niagara-zuhogás (54 méter magas és 600 méter széles) s végül, bár jelentéketlenül kisebb méretben, harmadik rangú a Svájcban levő schaffhausen-i vizesés (10 méter magas és 45 méter széles).

* Az életmentésnek Khinában kötelessége a megmentett embert tartani, ha annak magának nincs módjában. Ezért gyakran megtörténik, hogy a vízbeledő ismeretlen senki sem igyekszik megmenteni.

* Gyémánt-lakodalmat ült nem rég egy Sherman Levton nevű amerikai polgár, maga 96, neje 94 éves volt; 74 éves lányuk üdvözölte őket.

A ROMÁN KIRÁLYNÉ ÉS VACARESCU KISASSZONY.

Fejedelmi családok szerelmi regényei mindenkor fel szokták kelteni a közönség érdeklődését. Mennyivel inkább akkor, mikor a regényben, ha nem is főszereplőként, egy koronás fejű költő is szerepel.

Hohozott Ferdinánd hercegnek, a román király testvéröccsének és trónja örökösének és Erzsébet román királyné udvarhölgyének, Vacarescu Helén kisasszonynak szerelmi viszonya olyan természetű, mely méltó tárgyat szolgáltathat művészi feldolgozásra a költészetnek is. A fiatal herceg és a bájos bojárleány szerelme ott fejlődött a költő királyné körül, szemé láttára, beleegyezésével, örömeire. Azt hitte, hogy e frigyél is elég a szív szava, s hogy a boldogság róla nem maradhat el. Igyekezett megnyerni királyi férjét is a két ifjú szív szövetségének és nem is sikertelenül, — mikor egyszerre köze szölet az a zord politika s itt is, most is, mint a történelemben már annyiszor, főlemelte tiltakozó újat, nem törődve vele, hogy az egymásért dobogó szíveknek további sorsa mi lesz.

Ismeretes, hogy a román miniszterek nem épen gyöngéden és udvariasan, de az önállóságát csak nemrég kivívott ország jövőjét nem ok nélkül féltve, egyhangulag kimondották, hogy nem egyeznek bele, hogy a trónörökös a szép bojárleányt vegye el, mert neki a román trón megszállásának végett fejedelmi családból származó nőt kell vennie. Nehány évvel ezelőtt Poroszországban Bismarck herceg ép oly durván szaggatta szét az egyik porosz királyleány viszonyát s akadályozta meg várt eljegyzését a volt bolgár fejedellemmel. A közvélemény, a régi lovagok korszakára emlékezve, rendszeren a szerelmes párok pártjára áll; de a história sokszor azt mutatja, hogy jobb volt a kevésbé érzélgő felfogás.

Most is nagy a kíváncsiság a romániai regény iránt s ez az oka, hogy most bemutatjuk a regény főalakjainak, a trónörökösnek és Vacarescu Helének arcképét, ez utóbbit királyi pártfogónőjével együtt.

Tudja ma már minden újságolvás, hogy Vacarescu kisasszony, kinek atyja miniszter volt, a királynénak legkedvezőbb udvarhölgye, s mint ilyen ismerkedett meg a fiatal trónörökösrel. De kevesebben tudják már, hogy ez a fiatal udvarhölgy egyáltalán maga is tehetséges költőnő, s hogy többek között ő rendezte sajtó alá Carmen Sylvának (ez Erzsébet román királynénak a költői álneve) egyik fő művét, a „Dumboviciai mesék”-et (Dumbovicia Románia egyik nevezetes folyója, Bukarest mellett), mely mű német versekben van írva s melyről mellékesen megemlíthetjük azt is, hogy a világhírű nyelvtes, Müller Miksa oxfordi tanár nagyon elítélőleg nyilatkozott felőle.

Maga a bemutatott kép sem érdektelen. Egy Roosevelt Blanka nevű angol írónőnek, „Elizabeth of Roumania” című, nemrég megjelent művében volt először közzétéve, s igen érdekel igazolja, hogy a regényben román királyné rokonszenve a szép oláh leány iránt nem mostani keletű, s teljesen igazoltak az a hírek, hogy Carmen Sylva épen nem osztozik a román miniszterek rideg politikai nézetében s egyáltalán nem idegenkednek attól, hogy ez a nem fejedelmi családból származó leány ne csak szellemileg, de valóságban is rokona legyen.

Ferdinánd herceg e hónapban tölti be 26-ik esztendejét s így szerelme Vacarescu kisasszony iránt nem mondható meggondolatlan ifjú föllobbanásnak. Híre is járt, hogy inkább mond le a koronáról, mint szerelméről, s hogy ez esetben Románia várományos trónörökösé a királyné ifjabb testvéröccse lesz.

De legújabbban változni látszik a dolog, s fölülkerekednek a politikai tekintetek, s nemesak

Vacarescu kisasszony utazott el Bukarestből, hanem Ferdinánd herceget is utazni küldték, hogy feledjen. Most Düsseldorfban van atyjánál, kinek hír szerint megígérte, hogy feledni fog s vérző szívvel, de feláldozza szerelmét annak, a mit ma Románia politikai érdekének tartanak.

HALÁLRA ÍTÉLT ÁLLATOK.

A középkorban a babonáság, előítéletek, alchimia és titkos tudományok idejében, a törvény emberei s a jogtudósok azon nézetnek hódoltak, miszerint bűnügyekben az állatokat is felelősségre lehet vonni.

A XIX. század végén az efféle jogi elvekre senki sem hallgat, de azelőtt alig kétszáz évvel mindenki természetesnek tartotta, hogy bűnügyekben állatok és emberek közt különbség nem létezik.

E téves felfogásnak volt ugyan valami alapja, a mennyiben azt nem csak a legrégibb írók és tudósok elfogadták, hanem a szent-írás is az állatok által elkövetett gyilkosságokra nézve egy

Berriat Saint-Pris a „Themis” című folyóiratban húsz efféle ítéletet idéz a XV. századból, és a XVI. századból huszonhatot.

E korszakban az állatok kivégzését különös hőhérook és kinczök hajtották végre, mert gyakran a halálbüntetést négylábu delinkvenséknél a tortúra sokféle fokai előzték meg.

Oly esetek is fordultak elő, midőn valamely halálra ítélt állat tulajdonosára súlyos büntetéseket mértek. Így például 1497-ben egy disznó tulajdonosát többszöri zárandokolásra ítélték, mivel az állat egy gyermek állat leharapta, a miért aztán elevenen megégették. A kivégzések akasztás, agyonverés vagy megégetés által hajtották végre. Az ítéletet a vádlott állat vallatása után mondták ki, midőn a halgatást az elkövetett bűntény elismerésének tekintették. Az egész eljárás költségeit mindig az állatok tulajdonosain vették meg. Így az említett disznó perében következő költségek számítottak fel:

a) rabtatás	6 párisi sol
b) a hóhér díja	54 „ „
c) fuvar a vesztő helyre	6 „ „
d) keztű a hóhér számára	4 „ „

(egy sol körülbelül 10 kr.)

Ez utolsó tétel magyarázata az, hogy a halálra ítélt állatot egyáltalán tisztátalannak nyilvánították s a hóhér pusztá kézzel nem nyulhatott, hanem minden esetben új keztűt számíthatott fel magának.

Voltak esetek, midőn bizonyos állatokat egyszerűen egyházi átokkal fenytettek meg. Így jártak a 15-ik században a híres *Barthelemi Chassanée* jogtudós által védett patkányok, nemkülönben a valencei egyházmegye területén a cserebogarak, csigák és darazsak.

Baselben 1474-ben egy kakast elevenen megégették, mivel tojást tojt (?).

Gyakran még a szelid gerliczék sem kerültek el a hóhér kezét.

Efféle esetek azonban nem csak a középkorban, hanem sokkal előbb is előfordultak, így Pliniusban olvassuk, hogy Afrikában keresztet feszített vagy felakasztott oroszlanokat lehet találni.

Mindez nézetünk szerint azt bizonyítja, hogy az igazságszolgáltatás ép úgy, mint akármely más emberi tett soha sem maradt egyforma, és a mi a középkorban nagyon természetesen látszott, azt most egyszerűen képtelenségnek tekintjük. S nem lehetetlen, hogy az a mit jelenleg az igazság non plus ultrájának tartunk, száz év mulva talán nevetséges paródia gyanánt fog feltűnni.

Rége óta bűnös disznókat, kutyaikat, macskákat, ökröket, sőt könyveket is megégették, — fajunk kétlábu példányairól nem is beszélve, — mai napság semmit sem égetnek meg többé. Javult-e helyzetünk ez által?

A BALATONON.

Megújodik a lelkem, valahányszor ezt az ígéző tavat látom. Balaton! ki a te tizedet látta, vágyik annak szive vissza. Vizednek mélységei nem döbentenek meg, háborgásod nem ijeszt el s viharaid nem iszentíteltek. Bár szélvész keltén hullámhegyeket torlasztasz egymásra, partra dobod a legerősebb járművet, haragodban, forrongásodban van valami nemes, kiengesztelő, megnyugtató. Mint nyári zivatarkor a borongós égre odafőtli képeletünk a szivárványt, úgy lelkünkben megvillan a te szelid hullámok, fényes tükröd, melyben gyönyörködve furdik a nap s a te szép parti tájad. Ha fölborzongatod is hátad s rettenetesnek akarsz látszani, önkéntelenül is érezzük, hogy ez nem fékezhetetlen, vad szenvedély, hanem egy kis rártári szilajság, mint a tüzesvérű lónál, mely a legjobb lovas alatt is toporzékol egy kicsit s aztán olyan, mint a kezes bárány. Hanem azért van benned erő és méltóság, mely mindenkinen tisztelőt gerjeszt, sőt ha valaki, haragoddal daczolva, zajongó tetődre száll, megtanítod imádkozni is

különös törvényt foglal magában, mely szórul szóra így hangzik.

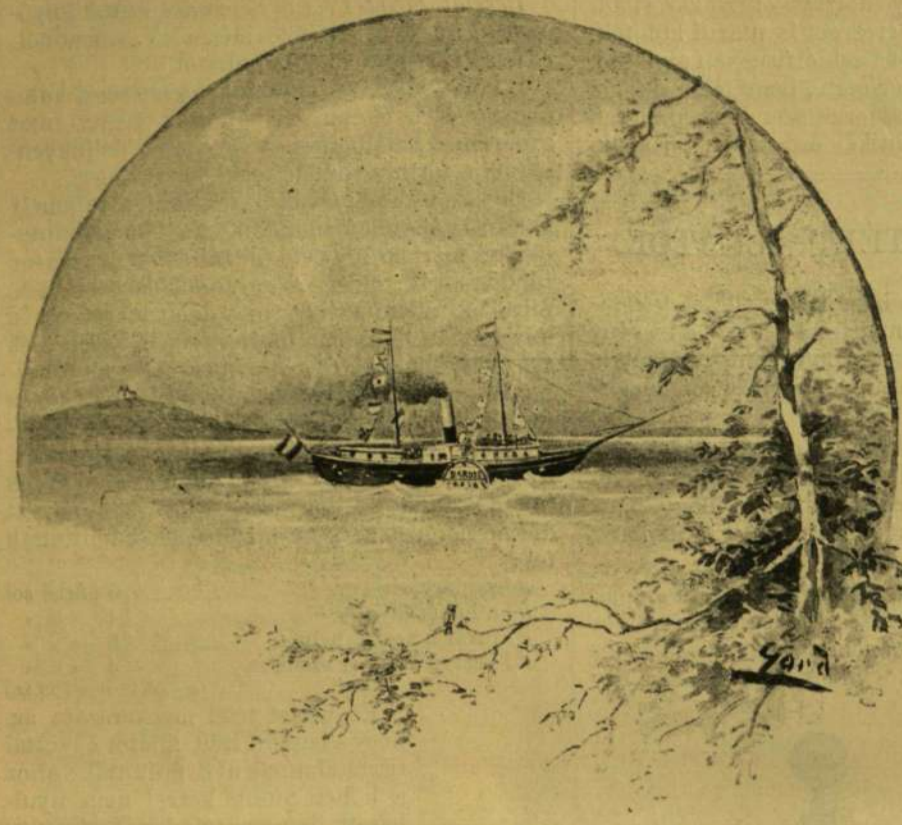
„Ha valamely ökor szarvaival férfit vagy nőt elanyyira megsértene, hogy ebből ezeknek halála következne, az ökor agyon kövezendő, húsát pedig senki meg ne egye.”
(*Ezodus* 21—28. szakasz.)

Vajjon e törvény nem képezett-e annak idején valami egészségügyi intézkedést, a minőt a régi zsidók vallásos dolgaiban több helyen találunk, vagy pedig csakugyan az állatok felelőssége tartott szeme előtt? ez oly kérdés, melynek megválaszolására az alkalommal bocsájtunk nem akarunk; annyi bizonyos, hogy az állatok büntetése valóban fennállott.

Innen eredtek több a középkorban kibocsájtott törvények és rendeletek, melyek az állatok megfenyítésének különféle módozatait szabályozták.

„Ha azt látjuk, — írja Prokopius, a középkor egyik nagyhírű tudósa, — hogy szamarak, kanczák vagy kecskék elevenen megégettetnek, ez azért történik, hogy velük a bűnt megutaltassuk.”

A XVIII. századig állatok ellen folyamatba tett perek Európában napirenden voltak; így 1741-ben Párisban egy tehenet lefejeztek és 1793-ban ugyanott gazdája után egy kutyaét hasonló sors ért.

A «BAROSS» HAJÓ TIHANY KÖZELÉBEN. — Goró Lajos rajza.

Világéletben sok mindenféle szenvedélyt és sportot megbámultam és érthetetlennek találtam, de egy iránt biztosan csodálattal viseltetem, és ez a vízi-sport. Jules Verne Nemo kapitány, a ki Natilusával a tenger mélységeit járja, titkait kutatja, előttem nagyobb alak a mondavilág istenített hőseinél, a kik földi javakért küzdöttek. Nem tartom különöznek Böcklint, a híres svájci festőt, a kinek saját hajója van, folyton a tengeren cirkul s ott festi azokat a szenzációs képeket, melyeknek titokzatos, saját-szerű tárgya meglep, s a melyekről mégis el kell ismernünk, hogy nagy alkotó erő megnyilatkozásai. S vajjon nem a legnagyobb alkalmak közül való Orth János, a ki ott pihen a csendes oceánban s a dülő viharban sebb halált halt, mintha csatában esett volna el? Ha valakiről azt hallom, hogy Balaton-imádó, kalapot emelek előtte. A Balatonba előbb szerelmes lehet valaki, mint egy szép leánya.

Csodálatosan szép ez a magyar tenger, különben így nyár kezdetén. Tiszta, átlátszóan zöld hatalmas tüköre s minden, a mi benne lerajzolódik, az öt szegélyező hegyek, szőlők, erdős ligetek. A néhol kopasz és szürke hegyoldalak ridegségét feledtetni az üde, zöld eleven élet, mely a tájké eszondje mellett is olyan derűs és vonzóvá teszi ezt a vidéket. Olyan nevető és hívogató itt minden, mintha csak a sellő lelke bolyongana a levegőben. És megfoghatatlan, hogy milyen holt-kincse volt ez a tó a legutóbbi időkig Magyarországnak. Tudták, hogy van, lelkesültek érte a távolból, de tömegesebben nem keresték föl. A mi azonban nem a Balaton, hanem a Balaton-mellékiek hibája.

Csak meglátszik az, hogy a magyar nem született hajós népek. Sőt mondhatni, idegenkedik a víztől. Hiszen, ha nem lenne így, rég nagyszerű kultúrája volna a Balatonnak. Ez pedig csak most kezd fejlődni. Szinte érthetetlen, hogy a Balatonnak mérőföldekre nyuló partján alig van egy-két kikötője. Alig pár éve állott be e téren is a lendület, a mikor az új «Balontavi gőzhajózási részvénytársaság» megalakult, s a tihanyi főpát s Veszprém, Zala és Somogy vármegyék jobbjai szövetkeztek arra, hogy segítenek a szegényes állapotokon és közös erővel helyrehozzák évtizedek mulasztásait. Az első balontavi gőzhajózási társulatot ugyan 1846-ban a nagy Széchenyi István alapította meg, de ez a társulat pár év múlva tönkre jutott. A Kisfaludy-gőzös azonban hűségesen járt-kelt Balaton-Füred és Siófok között, de utoljára is megrokkant s 1888-ban hajó nélkül maradt a Balaton. Az új hajózási társaság ekkor építtette a «Kelen» gőzhajót, melynek vízbeocsátása 1889 pünkösdién oly nagy ünnepélyességek közt történt meg.

A társulat újabbán még két kisebb hajót építtetett az úpesteri hajógyárban s mivel e két hajó teljesen egyforma, Fáy regójának, a Siófok sze-

relmes párja nevére keresztelték el. «Kelen» a pásztorra lett herceg s «Helka» a kedvese, leánya a Tihany várában lakó ősz Rohannak. A régi «Kelen» pedig, mely ezeknél jóval nagyobb, «Baross» nevet kapott. E három gőzösön kívül még egy negyedik, a kis «Rohan» csavargózs jár a Balatonon. A két új hajó mindegyikén el-fér kétszáz ember s oly szilárdan vannak építve, mint a tengeri hajók, hogy kiállják a legheve-sebb viharokat is. Az új hajók elkészítésével egyidejűleg Somogy megye kiépítette a boglári kikötőt, Veszprém megye az almádiit és keneseit, Zala pedig a rév-fülpöt, keszthelyit és badacsonyit.

Az új hajóknak és kikötőknek felavatása s a balontavi gőzhajózási társulat egész hosszában való megnyitása június 28-án ment végbe. Reggel hatkor a déli vasut budai pályaházában gyűlt össze a meghívott társaság, melynek tagjai irókból, hírlapírókból és képviselőkből telttek ki. A déli vasut vezéremberei, Brahm igazgató és Veisz főfelügyelő, a társasághoz csatlakozva, maguk buzgólkodtak a legelőzékenyebben, hogy a különvontatn kellemes legyen az utazás, a mi nagy mértékben sikerült is. Az első osztályú kényelmes termes kocsi egyike irói klubba, másika hamarosan ülésteremmel alakult át, de valamennyiben a legvidámabb hangulat uralkodott. Csak az bántotta némileg a társaságot, hogy Baross Gábor kereskedelmi miniszter, a kinek a részvételére mindenki biztosan számított, egyéb fontos elfoglaltsága miatt nem jöhetett el. Ez sok helyen lelohasztotta a fogadó-bizottságok kedvét is, a mi azonban mitsem vont le a kirándulás érdekességéből.

Siófokra kilenc óra körül ért a társaság, s a pályaudvaron ott várakoztak a megyei küldött-ségek, a diszruhás tisztek, a környékbeli lakosok és fürdővendégek. Bár a miniszter nem jött, riadó éljenzés támadt, mert egy pár vidéki ember hamarjában Polónyi Géza képviselőt Barossnak nézte s ugyancsak zajongott. A tisztek pedig olyan fülsiketítő trombitálást csaptak erre, mintha legalább is Jerikho falait kellett volna ledönteniök. E kis intermezzo után a társaság a kikötőbe vonult, hol a «Baross» és «Helka» horgonyzott. Mindkettő lobogó-diszben és indulásra készen. A «Baross»-on a gőzhajózási társaság elnöke Eszterházy Mihály gróf, a ki egyuttal a «Stefánia» yacht-klub elnöke is, Szarvassy Sándor a buzgó igazgató és Maschke János, a hajó kapitánya fogadta a vendégeket, kiknek egy része reggelizet, más része sétált a siófoki parton.

Siófokot nem hiába nevezzük magyar Ostendének. Megvan mindene, hogy idővel azzá legyen. Pompás homokos partja, sekélyes vize s hatalmas hullámverése. Siófokon száz méternyi távolságra begöngyölteni a kitűnő homokos tala-jon a Balatonba, a nélkül, hogy az embert ellepné a víz. A Balaton bójája rendszerint Ke-

BALATONI PARTRÉSZLET SIÓFOKON. — Vágó Pál rajza.

nese és Almádi felől fúj és Siófok felé hajtja a hullámokat, melyek felüdítenek, edzenek és gyógyítanak egyszerre. Siófok igazi tengeri fürdő, melynél nem különb a velencei Lido sem. S mikor néha napján az éjszakai szél elereszti a balontai «kecskéket» e tajtékzó fehér hullámokat, vetekedik bármelyik keleti tengeri fürdővel.

Sokan vannak, a kik meggyőződtek erről, s azóta évről-évre fölkeresik e kies fürdőhelyet, melynek egyedüli hibája, hogy nincs elég erdeje. Fürdőházában naponta száz, meg száz férfi és női vendég fordul meg s élvezi az élető hullámokat. A parton az utolsó pár év alatt egész nyaralótelep épült. Csinos, emeletes svájci házak, melyeknek szellős erkélyéről és verandájáról elragadó kilátás nyílik a kis- és nagy Balatonra, a tihanyi hegyekre és a füredi halmokra. Sőt egész kis művész-kolónia verődött már össze s eddig Vágó Pálnak, Tölgyessy Arthurnak és Feledy Tivadarnak van ott nyaralója. Egyik ké-pünk, mely a siófoki part egyik ligetes részét tünteti fel, épen Vágó Pál rajza után készült. Másik két rajzunk pedig a nyaralók látképét, az egyiket a fürdővel, és a harmadik a siófoki kikötőből elinduló «Baross»-t ábrázolja. Siófok-nak kitűnő fürdője mellett nagyszerű kikötője is van: a csatorna torkolata, melyet a mellette a vízbe nyúló erős moló véd. Siófok természetadta előnyeinek kiaknázására ebben az évben alakult egy fürdő-részvénytársaság, mely fél millió frt tökével új fürdőházat és nyaralótelepet fog építeni Siófokon.

A «Baross» nem sokára fölszedte horgonyait s a Rákóczi-induló hangjai és a parton egybegyűlt közönség lelkes éljenzése mellett indult neki a Balatonnak. Erős szél fúj, de a szilárd alkotmány gyorsan és biztosan siklott tova a hullámokon. Egy óra múlva Balaton-Füreden volt, a hol ismét ünnepélyesen fogadták. A parton zsongott a sokaság s a sétányon ott volt a füredi vendégség színe-java. Budapesti ismert alakok és elegáns hölgyek, a kik még vonzóbbá teszik Füredet, mely az utolsó pár évben is nagy és előnyös változáson ment át. Mindenütt jól eső tisztaság, csín és kényelem fogadja az embert, elhagyatottságnak sehol semmi nyoma. Mintha csak valamelyik elsőrangú csehországi fürdőben lenne az ember. A pompás fürdőház egymaga fürdőre csábítja a látogatót. El sem kell olvasni a distichont, mely a fürdőház homlokzatán ékeskedik.

Lelek szép erejét a sors hullámai edzik:
E tő testnednek nyujt vidor életerőt.

A kikötőben ott büszkélkedik a balontai flotta, a melyhez fogható Európa egyetlen taván sincs: harminczöt pompás yacht. Sugár árbo-czaikon diadalmasan lengenek az ünnepi zászlók. Egyiken-másikon duzzad a fehér vitorla s mikor megindul, mintha csak egy negédes fehér hattyú úsznék tova a habokon. A velencei gondola prózai jármű a yachtokhoz képest, a melynek a kezelése valóságos művészet, s a melyen végig barangolni a Balaton, királyi élvezet. A Stefánia yacht-klub tagjai évről-évre növelik a hajórajt s mind több hivat szereznek a yachtolás nemes kultuszának, melynek legelső apostolai Eszterházy Mihály gróf, Nádasdy Tamás gróf, Szarvassy Sándor, Vadnay Béla, Szalay Imre, Endrődi Sándor, Ecsy Károly és mások. Balaton-Füred gyors emelkedése első sorban Vaszary Kolos főpát érdeme, a kinek áldozatkészsége olyan, mint a bibliai olajos korsó: nem fogy ki soha. A társaságot is a főpát vendégelt

meg magyaros vendégszeretettel. Ott ült az asztalfőn s fényes tulajdonságaival lebilincselte az egész vendégsereget. Vaszary Kolos érdekes papi alak. Egyszerű, keresetlen és alázatos megjelenése mellett előkelő minden mozdulatában, mozdorában. Nagy, fekete szemeit élénkséggel jár-tatja körül, miközben lorg-nont használ. E szempárból az értelmi erő mellett egy jó lélek derűje sugárzik. S a mikor megszólal, olyan könnyedén, magvasan és talpra-esetten folyik ajkáról a szó, hogy szinte sajnáljuk, mikor abba hagyja. A derek főpát a lakoma folyamán folyto-nos ovációk középpontja volt.

Lakoma után, melyet szellemes áldomások fűsze-reztek, a «Baross» körütra indult a Balatonon. A pom-pás idő csak fokozta a tár-saság jó kedvét, melyet Lató János tamási jeles bandája régi magyar nótáival amúgy is feltöltött. A hajó gyors iramodással került meg a tihanyi földnyelvet s ráju-tott a nagy Balatonra. Pá-ratlan az innen kínálkozó kilátás. Balra a ligetes, lan-

kár. Az üdvözlő szónok megadja neki ezt a czi-met, sőt ráadásul megtoldja a «nagyméltóságú»-val. A publikum bámulja az «államtitkár»-t és a mi társaságunk jóízűen mosolyog, így hát nincs semmi baj. Riadó éljenzés kíséri a szemközt fekvő Bog-

szerű főszolgabírája kitért magáért. A kölcsönös üdvözlések után a közbirtokosság kocsjain vonult a társaság a boglári vasútállomásra, hol Somogy megye szép hölgyei korzózt rögtönöztek. Szinte fáj a szívünk, mikor a különvontatn elő-áll, hogy visszaröpítsen Budapestre. De vigasz-talásul maradt az a tudat, hogy immár négy hajó füstje száll a Balaton felett, a ma-gyar tenger szelétében-hosz-szában szelik a gőzösk s nem messze van az az idő, a mikor nyaranta az egész magyar társadalom a Balatonon keres üdülést és szó-rakozást.

Dr. Kovács Dénes.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Cornaro Frigyes jelenté-sei Buda ostromáról és visz-szavételéről cím alatt nagy díszszel kiállított és becses könyvet bocsátott közre Bu-bics Zsigmond, Kassa műsze-rető és tudós püspöke. Olasz kútforrásokat gyűjtött össze Buda 1686-iki ostromáról, egy-

NYARALÓ-TELEP SIÓFOKON. — Glatz Henrik fényképe után.

A «Rohan» kiránduló gőze. Benzín-motors kis csolnak. A «Stefánia» yacht-klub helyisége. A BALATONI «STEFÁNIA» YACHT-KLUB HELYSÉGE A MESSZELÁTÓ TORONYNYAL. — Goró Lajos rajza.

kás síkságon, jobbra az ér-dekes alakzatú hegyeken pi-hen meg a szem, s előtte ott csillog a napsugárban a Balaton szeliden rengő te-teje. Végét nem látja emberi szem, mert a nagy távolban a vízfelület összeolvad a szemhatárral, akár csak kiinn, a nagy tengeren. Mintha csak a miramarei kastély híres üvegcsarnok-kából nézné az ember az Adriát. Es ez a fölséges pa-noráma nem változik Fü-löp, Badacsonyig, s csak a híres bortermő vidéket el-hagyva, pillantjuk meg a szelid emelkedésű keszthe-lyi partot.

Rév-Fülp kikötő-hídján és a parton sok száz főnyi ünneplő közönség vár. A háttérben kerekken emelkedő hegyoldal szőlőivel, gyümöl-csősével s a lombok közül kikapáló fehér házacskáival olyan benyomást tesz, mint egy óriási amfiteátrum. A «Baross» megáll, a sokaság éljenz s egy vidéki szerkesztő a hajó dobogójáról merész frázisokat dörög le az alant nyüzsgő népre. A fogadó küldöttség a szónok arcát vizsgálja. Arcképi ismereti nyomán rájön, hogy nem a miniszter. Hát kicsoda? A ki ilyen hangon beszél, bizonyosan az államtit-

BALATONI FÜRDŐ SIÓFOKON. — Glatz Henrik fényképe után.

láriig, melynek kikötője nagy költséggel és sok fáradsággal épült. A zalai partról hordták hozzá dereglyéken a követ. A töltés 300 méter hosszú, a végén kikötő-molóval. Itt vetettünk horgonyt, s a töltésen becsületes somogyi gazdák sorfala közt elhaladva, jutottunk a partra, hol nagy-szerű diadalkapu emelkedett. A fogadtatásnál Jankovich László gróf, a lengyeltői járás nép-

korú jelentéseket, melyek új részleteket tárnak föl, s me-lyekhez Babics nagy gonddal dolgozott bevezető részt irt a török uralomról, hazánk XVII. századbeli állapotjáról, a kül-földi hatalmak törekvéséről, hogy megtörjék a törökség ere-jét, Buda ostromáról. Könyve a legterjedelmesebb és legtöbb adatot foglalja magában e ne-vezetes eseményről és szereplőiről. A bevezető rész tartal-mas volta, szép formája, az olasz okiratok hű és magyaros fordítása, az egész műnek hely-es érzéssel alakított kerekedése, a gazdag és díszes il-lusztrációk, melyek nagy ré-sze egykorú rajzok és met-szetek után készült: a kiállítás elegáns izlése, sokoldalun dí-csérlik azt a szeretetet, melyvel a tudós főpát foglalkozik a történelmi tudományokkal, s a műféréket, melylyel e könyvet díszben is az első közé helyezte.

A hatvanhárom illusztráció közül 52 arckép, s együtt találjuk a kor nevezetes szereplőit, kik közt Európa majd minden országából találunk több ne-vezetességet. Cornaro Frigyes, kinek követei jelenté-seit Babics összegyűjtötte, lefordította és kellő tör-ténelmi világlátás mellett az eredeti jelentésekkel

együtt adja a történetkedvelők elé, abban az időben Velenczét képviselte a bécsi udvarnál. Nem volt jelen az ostromnál, de fő jelentéseket kapott Grimani Péter velencei nemesfő, s bőven értesült mindenről Lipót császári udvarában. A velencei követ figyelmé kiterjed nemcsak az ostromra, a katonai dolgokra, hanem a vele összefüggő eseményekre, a diplomáciai kérdésekre, úgy, hogy levelei az egész kort megvilágosítják, s Buda ostromát a XVII. század végének mozgalmai közé helyezi. Dubics könyve tudós és ékes emléke Buda visszafoglalásának. Az öt év előtti ünnepelt kétszázados jubileum alkalmából megjelent történelmi művek közt pedig az első hely illeti. A jeles munkát a Franklin-Társulat nyomdájára állította ki, választékos díszsel. Könyvtári forgalomba nincs száma, mert kézirat gyanánt adta ki.

A Deák-mauzóleum feliratai. A tud. akadémiát kérte föl a főváros törvényhatósága, hogy a Deák mauzóleuma számára alkalmas föliratot állapítson meg. Ez már megtörtént s a belügyminiszter is helyben hagyta. A mauzóleum bejárata fölött ez lesz olvasható.

Deák Ferencz.

A mauzóleum bejáratától jobbra olvashatjuk majd az 1876. évi III. törvényzikket, mely Deák Ferencz emlékének megörökítéséről szól eképp:

Deák Ferencz az isteni gondviselés változhatlan végzése által az élek sorából elszóltatván, a törvényhozás elhatározta:

I. §.

Hogy Deák Ferencznek a haza körül hosszú évek során át szerzett érdemei törvénybe iktattassanak.

II. §.

Hogy a minisztérium egy az elhunyt holt emlékének az ország fővárosában országos adakozás útján feltöltése végett szükséges intézkedéseket azonnal tegye meg.

A mauzóleum bejáratától balra Deák Ferencz szavai állanak:

Jobban tudom szeretni a hazát, mint gyűlölni ellenségeinket.

Köszönetnyilvánítást mindent a hazáért, de a hazát köszönetnyilvánítást nem szabad.

1861. május 13.

A mit erő és hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse ismét visszahozhatják, de a miről a nemzet, félce a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszahozása mindig nehéz és mindig kétséges.

1861. aug. 8.

A mauzóleum hátsó falára Vörösmarty Mihály következő költeményét véssék be:

Deák Ferencz.

Alkudtál, mondtad: «Nem kell, a mit ti szerettek, vagy nem kell úgy, mint élni, szeretni... Munkabíró lelket kívánok, félni tudatlant s félni merőt: a mint a haza jobb ügye hí, És emberszerető szívet, ha vadindulatokkal És áleszmekkel küzdeni sikra kelek. Tünni vizsályt és párt harcra s ha kerülni lehetlen Régi barától is tünni a néma döfés. S a mit kezdettém fiatalkori lelkesedéssel, Arról hálaimát mondani végnaponon, Mindezekért a díj, a melyet elérni reményem, Vajha kicsiny legyek a nagy haza hősei közt.

Vörösmarty Mihály.

A mauzóleum két oldalára pedig ezt fogja hirdetni:

Deák Ferencz a haza bölcsé.

Király és nemzet kibékítője.

1803—1876.

Berlinben kitüntetett magyar művészek. A berlini nemzetközi művészeti kiállításon a magyar festészet a kiállítás egyik legszebb részét teszi, s kivétel nélkül elismeréssel emlékeztek meg festészetünk erőteljes fejlődéséről. Az elismerést kifejezik a Vilmos császár által osztott kintüntetéseik is. Kis aranyérmét kapott Fazty Árpád, Horovitz Lipót és Bihari Sándor.

Uj zeneművek. Nádor Kálmán kiadásában újában a következő új zeneművek jelentek meg: *Blaha Lujza induló* magyar népdalokból ártira. Palotás Gyula, ének és zongorára ára 75 kr. A czimlapot Blaha Lujza jól sikerült arcképe díszíti. A *Legújabb budapesti népdalok*-ból a III. évfolyam 31. és 32. száma jelent meg, két dalt tartalmazva, ára 30 kr.

A budai szinkórban ismét telt házak járják; megkezdődtek a jutalomjátékok. Eddig a társulat primadonnájának, H. Puli Mariskának, és komikusának *Kordácsnak* jutalomjátéka volt meg, ezek után jönnek a többiek. De e mellett újdonságra is készül Krecsányi, s közelebb előadja Echegaray-nak a «Nagy Galeotto» híres szerzőjének «Szent vagy örül» című megrázó drámáját. A temesváriak tekintettel a most megnyitott kiállításra, szerették volna, ha Krecsányi már augusztusban lemegy Temesvárra, hol téli állomása van, miből azonban, tekintet-

tel a temesvári szini idénynek a nélkül is hosszú voltára, aligha lesz valami.

KÖZINTÉZETEK ÉS GYULETEK.

Uj muzeumok építési tervei. A kereskedelmi muzeumnak az alkotmány-, Szemere- és Szalay-utczák sarkán emelendő új épületére beérkezett tervek közül a bíráló bizottság az első díjat *Pártos és Lechner*, a második díjat pedig *Hauszmann* Alajos tervének ítélte; a pályanyertes művek a mérnök és építészegylet helyiségeiben közszemlére vannak kitéve. — Az iparművészeti muzeum és iskola újonnan emelendő épületére hirdett pályázat ügyében a bíráló bizottság utolsó ülésében kimondotta, hogy az első díjat, vagyis a kivitellel való megbízást nem tartja odaítélhetőnek. A jelég levélek felbontatván, kitűnt, hogy az első díjjal (1500 frt) jutalmazott munka szerzői *Lechner* Ödön és *Pártos* Gyula, a másodiké (1200 frt) *Tandor* Ottó, a harmadiké pedig (1000 frt) *Schikandz* Albert és *Freund* Vilmos építészek. Az összes pályatervek a műcsarnok helyiségében hat héten keresztül naponta reggeli 9—11-ig megtekinthetők.

A dunántúli közművelődési egyesület az utóbbi napokban jelentékeny adományokkal gazdagodott. *Dulánszky* Nándor pécsi püspök beküldte ezer frtos régebbi alapítványát, *Szell* Kálmán elnökhöz intézett szép levél kíséretében. *Véghely* Dezső alispán megküldte Veszprém megye ezer frtos alapítványát, gr. *Nádasdy* Ferencz 500 frtos alapítványt tett, *Sárközy* Aurél fehérmegyei alispán pedig 125 tagot gyűjtött. A nyári szünet alatt a pénzüldemények a magyar leszámítóló és pénzváltó bankhoz intézendők, egyéb megkeresések pedig Porszolt Kálmán titkárhoz (a «Nemzet» szerkesztőségében.) A vidéki fiókegyletek alakításához az öszszel fognak.

A Balaton-egylet újra szervezkedik, a Kárpát-egylet mintájára, s a fővárosban és a Balaton-vidéken fiókokat szervez.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A kegyes tanítórend új főnöke. A hazafias kegyes tanítórend e hó 23-án választott rendfőnököt. *Kalmár* Endre, ki tizenkét év óta áll a rend élén, kijelentette, hogy a kormányzás gondjait fiatalabb kezek számára leteszi. Nem először mondta ezt, de eddig sikerült maradásra birni. Most is egyhangulag megválasztották, *Kalmár* azonban ragaszkodott lemondásához. Ujra kellett tehát szavazni és ekkor 21 szavazatból tizenhárommal *Léray* Imre, a budapesti főgymnasium érdemes igazgatója választott meg. *Kalmár* pedig tiszteletbeli provinciális választották. Az új provinciális még élete javában levő férfi, 1842-ben született Makón, huszonhat évet töltött a tanári és igazgatói pályán, legutóbb Budapestben, hol köztisztviselőt virott ki. Mikor Veszprémbe tanított, a «Veszprém» című lapot szerkesztette, majd a «Veszprémi Közlöny»-t alapította, mely ma is az ő kiadásában jelenik meg.

A mintarajziskola és rajztanár-képző intézet értesítője részletes és mindenkit tájékoztató adatokat közöl e közhasznú intézetről, Keleti Gusztáv igazgató tollából. Ismerteti az intézet célját, szervezetét és tantervét, valamint a rajztanári vizsgálati szabályzatot. Az intézet rendes növendékei is részesülnek az egyéves önkéntesi kedvezményben. Az elmúlt iskolai évben a növendékek száma a második felében 116 volt; ebből rajztanító és tanárjelölt 52; műkedvelő és művésznövendék 45. képezített rajztanár 2, női tanítvány 17. Ösztöndíjjal és államszegélyképp 6200 frtot osztott ki. Rajztanítói és tanári képesítést nyert 16. A beiratkozások szept. 9—11-ik napján lesznek. A próbajezok, főlvételi vizsgálatok szept. 12-ikén történnek.

MI UJSÁG?

A budai királyi palota építése. Az új királyi palota alapmunkálatai serényen folynak. A Lógody-utca felől emelkedő uti, valamint a palotai támasztófal már 9—11 méter magas. A fal krisztinavárosi részén két nagy pinczét építenek, melyek közül az egyik teljesen kész. A támasztófalnak palota alatti része tisztán duna-almási természetű, míg az uti támasztófal részint természetből, részint vakolatlan vörös téglából áll. A palota munkálatainál

átlag 500 ember dolgozik, kik közül 100 kőműves, a többi napszámos. A köveket készen szállítják a duna-almási bányából.

A temesvári kiállítás július 19-ikén megnyit. *Baross* Gábor kereskedelmi miniszter nyitotta meg, s az ünnepélyre az ország déli vidékéről sokan ereglettek össze Temesvárra, mely e kiállítás által méltón foglalkoztatja most az egész ország ipari, kereskedelmi és gazdasági figyelmét. A 82,000 négyzet méternyi területen, szép ültetvények közt rendezett kiállításból 20,000 négyzetméter foglalnak el a fedett helyek. A vidéken rendezett kiállítások közt a temesvári eddig a legsikerültebb, mert egy sítve van benne a többi kiállítások nyújtotta tapasztalás, s épületei is tetszetősek.

A megnyitás ünnepélyessége már csaknem minden részt készen talált. Itt-ott volt hátra még rendezni való munka, de már azon is tülesek. Ma már rendben az egész, s napról napra sokan látogatják. A megnyitás ünnepélyességeit testvérünk a «Politikai Újdonságok» ismertették bővebben. *Baross* miniszter nagy figyelemmel nézte végig a tárlatokat és szemléjét délután is folytatta. Mintegy 4000 frtnyi bevásárlásokat is tett. Van bosnyák pavillon is, melyben az okkupált tartományok házi ipara, faragott és berakott munkák vannak szemlére kitéve, mint speciálisok. Ugy a megnyitáskor, mint a következő napokon nagy közönség hullámzott a kiállítás területén. Szól a zene, s estenkint felgyűlik a villamos lámpák. Mindennap sok látogató érkezik a vasuton, s a városban szokatlan élénkség uralkodik.

A kiállításról közelebbi számainkban közlünk rajzokat. Mai számunkban magáról Temesvárról mutatunk be képeket, részint *Rauscher* Lajos műegyetemi tanárnak az «Osztrák magyar monarchia irásiban és képben», honismertető vállalat részére készített eredeti rajzait, részint fényképek után összeállított csoportozatot.

A lapunk első oldalán közölt kép a Szent György-térről a Mária-templomot s a Lonovics József néhai csanádi püspök által alapított temesvári első takerépképzőtár díszes 3 emeletes palotájának homlokzatát mutatja, míg egy másik kép az élénk forgalmu Losonczy-tér nagyobb részét tünteti föl a csanádi püspöki székesegyházzal, s oldalt látható e képen is a három utcára szolgáló kétemeletes díszes megyeház, mely a múlt században a tartományi közigazgatás hivatalait foglalta magában, ugyane téren van a megyeházszal szemben a csanádi káptalani nagyprépost háza, s a kath. székesegyházzal szemben a görög kel. templom, mely egy másik, kisebb képünkön látható.

Baross miniszter a Vaskapunál. A temesvári kiállítás megnyitására *Baross* Gábor kereskedelmi miniszter az Al-Dunára utazott, s megtekintette a Vaskapu szabályozásánál felvő nagy munkálatokat, melyek teljes erővel haladnak, s a zuhatagok közt hatalmas gépek zúzzák a sziklákat. A minisztert ünnepélyesen fogadták *Orsován*, honnan e hó 21-én reggel 6 órakor indult hajóval a Dunán lefelé.

Két óra mulva *Jucz*-nál állottak meg és átszálltak a Lobnitz-rendszerű óriási sziklazúzóra, mely teljes működésben van és két perczenkint tesz egy-egy ütést. A gőzgép a 9 méter hosszú és 85 tonna nehéz vésőt egy, a közepén lévő állványon kar-vastagságú láncok segítségével körülbelül 5—6 méternyre emeli a sziklacsockok fölé, itt ez önműködően elvlik és szörnyű erővel esik a sziklára, néha 25—30 centiméternyit, gyakran csak 5—10 centiméternyit repesztvén le, mely esetben ugyanazon helyen a vésőt még egyszer-kétszer leeresztik és aztán eléri a szükséges mélységet; azonban mindig tetemesen mélyebbre hatolnak, mint a tervek előírják, nehogy esetleg igen költséges utórobbanásokat kelljen eszközölni. A hajó a véső emelésével egyidejűleg 40—50 centiméternyit oldalra vagy előre megy. *Baross* miniszter több mint egy óra hosszúság időzött a hajón; magyarázatokkal az állami szolgálatban működő *Herbert* műszaki mérnök genie-százados és a fiatal *Lutter* mérnök szolgáltak, mely utóbbi a hajót tervezte és fölépítette. Innen a *Greiben*-nél folyó munkálatok megtekintésére ment a miniszter.

Budapest központi városháza. Budapestnek nincs méltó városháza. A régi szűk, és hiába építettek rá még egy emeletet. Építettek hát újat is, de csak kisegítő, hogy a kettő együtt talán elég lesz, de biz nem elég, Budapest városi ügyeinek hivatalos helyiségei szerzetészt vannak szörva a városban. A főváros díszes is megkívánna egy méltó városházat; elég nagy helyet azonban nem lehet kapni. Kiszemelték tehát a *Károly-kaszárnyát*, e roppant épületet. A hadügyminiszter épen most adta meg a válszt. Az egész kaszárnyát nem hajlandó oda adni, de beleegyezik abba, hogy a laktanyának a körntra eső részéből mintegy 19,150 □ méter terület a tervezett városház czéljára átengedtessek akként, hogy

az átengedendő terület és a laktanyának megmaradó része között 16 méter széles utca hasítottassék.

Felhívja ennek folytán a belügyminiszter a főváros czélra szolgáló ingatlanok átrulázására illetékes pénzügyminiszterrel indítsa meg s kijelenti a maga részéről, hogy a laktanya megszerzése ellen észrevétele nincsen. Kijelenti továbbá, hogy a hadügyminiszter tervét helyesli, mert az a meggyőződése, hogy az átengedendő területen is létesíthető olyan városháza, a mely képes a messze jövő szükségleteit is kielégíteni és mert ez uton két ezült lit biztosítottak, t. i. hogy egyrészt a terv ez alakban nem

kat támaszszon. A lapok különben még most is sok ellentétes hirt jegyeznek föl arról, hogy a trónörökös mikép fogadta a szerelme elé tornyosult akadályokat. A legtöbb újabb hír azonban megjegyez abban, hogy *Ferdinánd* herczeg és *Vacarescu* kisasszony közt szó sem lehet házasságról, a trónörökös meghajolt a politikai okok fontossága előtt.

Egy pár bukaresti lap már új házassági tervet is emleget. Állítólag egy angol herczegnő van arra kísérelve. *Ferdinánd* herczeg, hir szerint, legközelebb Angliába utazik, s ezenfelül azt mondják, hogy a walesi herczeg augusztusban Sinajába megy, hogy

sal arra, hogy leánya a királynét Velenczébe kíséri, felszóltatják, hogy leányát Velenczében azonnal vegye anyai oltalmába. A királyné időközben már el is utazott Velenczébe s *Vacarescu* kisasszonynak magasrangú pártfogónójától a legközelebbi napokban leendő megváltásával a trónörökös szívegényének legkínosabb jelenete is lejátszódik.

Magyar iparcikkok tárháza messze világrészekben. A kereskedelmi miniszteriumban érdekes eszmét pendítettek meg. A jamaikai kiállításon bemutatott magyar ipari termékek sikerén buzdulva, intéző köreink azzal a tervvel foglalkoznak, hogy Európa, Ázsia, Amerika és Afrika nagyobb városai- ban az osztrák-magyar konzulások felügyelete alatt

Szent-Imre főnevelő intézet.
A színház és a Radolf-trónörökös szállója.

A megyeház. — Temesi takerépképzőtár.
Részlet a Losonczy-térről, a görög kel. templommal.
A Jenő-herczeg-tér a térszomszagoság épületével, a piarista templommal és városházzal.

KÉPEK TEMESVÁRRÓL.

Kossak J. fényképei után.

ró a fővárosra tulságos áldozatot, s máerészt elég tétetik a közbiztonsági szempontnak, a mely megkívánja, hogy a belvárosban továbbra is legyen egy laktanya. Kijelenti a belügyminiszter, hogy ha a főváros a jelzett álláspontot magáévá teszi, az ő támogatására feltétlenül számíthat, minél fogva elvárja, hogy a főváros hozzá a tárgyalások minden fontosabb mozzanatáról jelentést tegyen.

A román trónörökös szívbéli viszonya Románia határain túl is foglalkoztatja az érdeklődést, s némely lapok a politikai események közé sorozzák. Így a kölni lap azt írja, hogy *Ferdinánd* herczeg szerelmét bizonyos politikai fondorlatok nagyon kiaknázták, s az orosz intriga saját czéljaira igyekezett kiszakmányolni, hogy Románia trónja körül zavaro-

az említett tervet megbeszélje. Egyszer már volt szó a román trónörökös eljegyzéséről egy angol herczegnővel, még pedig az edinburghi herczeg egyik leányával, kinek anyja orthodox herczegnő, *II. Sándor* orosz czár egyik leánya. Minthogy tehát a *Ferdinánd* herczegnek szánt életárs anyja «igazhívó», azt hiszik, hogy e házasság a román népek tetszeni fog. Ez angol házasság tervét most újra felvetették. — A trónörökös szívgyéről még a következőket olvassuk: A *Vacarescu* kisasszonnyal való házasság-terve egészen elvetették. A kisasszony anyjának kísérelte, hogy leányának a királyné közeléből való eltávolítását halogassa, sem vezettek czélra. *Vacarescu* asszonynak egy táviratára, mely szerint leányát csak 14 nap mulva viheti el, a király egy távirattal felelt, melyben *Vacarescu* asszony — utalás-

minta s árukratárakat rendezzenek be ipari termékeinkből. Így a külföld közelebről ismerkedhetik meg hazánk iparával és kereskedelmével. Mindez azonban még csak terv. Megvalósulására az is szükséges, hogy az osztrák kereskedelmi miniszterrel megállapodás jöjjön létre.

Pénzverés. Bulgária számára Magyarországon verik az ezüst pénzt, összesen 8 millió frank értékűt. A bulgár kormány nemzetközi pályázatot hirdetett a pénzverésre, és Szófiában a magyar ipar és kereskedelmi bank ajánlatát fogadták el. A végleges szerződést e hó 20-ikán kötötték meg. Az ezüst pénzeket a kormöcbányái állami pénzverő intézetben készíttik el.

Kisfaludy Károly szobra Győrött. Mátray Lajos fiatal szobrász már elkészítette Kisfaludy Károly

szobrának mintáját, mely most a Benedek-rend győri épületében van kiállítva és sokan nézik. A Rábahídon túl levő kis sétányon, a színházal szemben föllátható ércszobrot harmadik nagyságban mutatja a minta, s elismerés irak mind a szobrász felfogásától, mind a mű hatásáról. A költőnek elmélyedő s jóságát sugárzó arczát beábrányolják gondör firtjei. Tartása könnyed; képenye vállára van vetve; baljában papirtekercset, jobbában írót tart. Az alapot választékos izsléről támaszkodik.

Új magyar nemes. Neugebauer László, mint a hivatalos lap közli «a magyar irodalom terén szerzett érdemei elismerésül» a magyar nemességet kapta, valamint törvényes utóda is. Rövid idő alatt ez a második kitüntetés, melyben Neugebauer részesül. Nem régiben rendjelt kapott. Neugebauer a magyar irodalom termékeit fordítja németre. — E legújabb magyar nemességet több lap megjegyzésekkel kíséri, elégségesen tartván, hogy «a magyar irodalom terén szerzett érdemek», melyek magyar művek németre fordításából állanak, már előbb rendjellel jutalmazták. Egyik lap Viktor Emanuel szavait idézi: «Szivart és Szent-Móricz-rendet nem tagadhat meg az ember senkitől, a ki kér.» De rövid idő múlva újabb kitüntetés, miáltal Neugebauer valami jelentékenyebb munkásságot nem tanusított, már kihívja a megjegyzéseket, annál is inkább, mert nálunk vajmi ritka az irodalmi érdemek hivatalos elismerése. — A «Budapesti Hirlap» még ezt jegyzi meg: «annyit megtehette Neugebauer, hogy a magyar nemességhez a nevét is megmagyarosíthatna. Egész életében mások t fordított németre, legalább önmagát fordítsa le magyarra.»

Balaton-Füred eladó. Az utóbbi időben többször emlegették, hogy társaság alakult, mely Balaton-Füredet meg akarja vásárolni és a furdóhelyet minden kényelemmel, a modern igényeknek megfelelően berendezni. A Benedek-rend, melynek e kies hely tulajdona, hajlandó is volna az eladásra, ha meggyőződésnek, hogy Füred jó kezekbe jut. A társaság pedig, melynek élén gr. Bathány Géza áll, ilyennek mutatkozik. A gróf már érkezett is Vasary Kólos főapátal Füred megvásárlásáról. Ára — állítólag — félmillió forint. A megbeszélések tovább folynak. A részvénytársaság Siófokon is furdókat és kényelmes lakásokat szeretne építeni. A tulajdonos szerint 20 év óta sokat költött Füredre, nagy épületeket emelt, a kényelmet öregbítette, de a szerzet kezei köve vannak, Füredre nem fordíthat annyit, mennyivel a legelső furdóhelyek közé emelhetné, a mint pompás fekvése meg is érdemelne. A szerzet vagyonra fölött korlátlanul rendelkezni nem lehet s az üzleti eshetőségektől távol kell tartani. Ez a körülmény keltette azt a meggyőződést, hogy Füredért teljesen szabad kéz és üzleti szellem többet tehet.

Afrika-járó asszony. Mrs. French-Sheldon, kit Stanley babérai nem hagytak nyugodni, s a ki hat hó előtt Afrika bensejének átkutatására indult, visszaérkezett Londonba. A vállalkozó szellemű hölgy Kilimandzsaróig hatolt előre s nagyon sok érdekes kalandja volt. A merre utazott, a lenakók meg a főnökök mindenfelé a legnagyobb udvariassággal fogadták s értékes dolgokkal ajándékozták meg. Tovább is folytatta volna útját, de elesett s oly súlyosan megütötte magát, hogy több napig fektüdni kellett. Mrs. French-Sheldon a második fehér asszony, a ki oly messzire hatolt Afrikában. Az első Holub Emilné asszony volt, a ki férjével Zambeziig ment s az út fáradsalmait derekasan kiállotta.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. SÁRKÁNY MIKLÓS, bakonybéli benczés apát, meghalt e hó 20-ikán, életének 90-ik, apátságának 46-ik évében. A hazafias Benedek-rend érdemes agg tagját e hó 22-ikén temették el a bakonybéli köztemetőben. Ifjabb éveiben Veszprém megye közgyűlésén is jelentékeny szerepet vitt 1848-ban pedig a pozsonyi országgyűlésén is részt vett. Később visszavonult a nyilvános élettől. Az orvosi tudományokkal ismerős lévén, sok szegény beteg fordult hozzá, s ha segítség kellett, éjnek idején is elment. Az apátsági birtokot nagy rendben tartotta, Bakonybélben, Kájáron szép iskolákat épített, az utóbbi helyen kisdódot is. Tevékeny életét betegség is alig háborgatta. Az öregség csak tavaly törte meg. A Benedek-rend legrégibb és egyik legiszteletreméltóbb tagját gyászolja az elhunytban.

MAROSVÁRY JENŐ, Trencsén megye főispánja, meghalt Trencsénben 48 éves korában. A köztisztelőt férfi csak néhány hónap óta viselte a főispáni méltóságot, előbb alispán volt, azelőtt pedig 1879-től a trencsényi törvényszék elnöke. Volt országgyűlési képviselő is, s a közigazgatás terén sokat vártak tőle. Ép az nap, mikor meghalt, pár órával előbb kis leánya született.

JAKOBET KÁROLY festőművész, elhunyt e hó 17-én, Budapestben, 66 éves korában. A bajai születési festő

főleg az egyházi festészet terén működött; sok templomnak festett oltárképet, részben eredeti kompozíciókat, részint másolatokat. Még az ötvenes években kezdett foglalkozni a képráccsal, mikor a művészeteket mostoha közöny környezte. Jakobet tehetségének az önfentartással kellett küzdeni, nem fejlődhetett eléggé és szelény kör jutott számára. A képzőművészetek fellendülésének ideje óta Jakobet festményeivel alig találkoztunk a kiállításokon, noha folytonosan dolgozott, Lotz Károly, kihez régibb ismeretség fűzte, a falképek festésénél többször igénybe vette. A központi indóház királyi vároteremének falképeit is nagybárra ő készítette.

Meghaltak még a közelebbi napok alatt: Dr. ADA SANDOR, főbányatanácsos, nyung, főbányahivatali főnök, a III. oszt. vaskorona rend lovagja, a sóvasút részvény társaság igazgatója és Máramaros megye bizottsági tagja, életének 71-ik, államszolgálatának 46-ik évében, Máramaros-szigeten. — Chernelházi CHERNEL FERDINAND, kir. tanácsos, az őrségi hely. h. egyházm. gondnoka, Vasvármegye volt alispánja, törvényhatósági és közigazgatási bizottsági tag, Tömördön, életének 67-ik évében. — KURCZ GYÖRGY, paksi földbírtokos, volt országgyűlési képviselő, a tolna-somogyi-baranyai ág. hitv. ev. egyházmegye világi felügyelője, 83 éves korában. — RÓZSAY EMIL, a pozsonyi kath. főgimnázium tanára, élete 53-ik, tanárkodása 30-ik évében, Pozsonyban. — Dr. SIMON ENDRE, aranyos-maróthi kir. törvényszéki bíró és honvéd-gyalogezredbeli tartalékos hadnagy, élte 36-ik évében, Lőcsén. — Dr. FALTA LÁSZLÓ, kerületi orvos, 39 éves, Keeskeménben. — HORNYÁNSZKY LAJOS, nyung. honvéd ezredorvos, 50 éves, Tabon. — BALTA LÁSZLÓ, 74 éves, a krassó-szörény megyei Zsenán, ki Budapestről családjával rokoni látogatására utazott oda. — SCHMITZ JÓZSEF, földbírtokos és bányász, 48 éves, Nagy-Bossányban. — RIZICSKI ISTVÁN, a makói államépítészeti hivatal volt főnöke, 64 éves, Zomborban. — BELICZAY JÓZSEF, a kisbirtokosok földhitelezetének tisztviselője, Békésmegye volt főispánjának legidősebb fia, Békés-Csabán. — TOKAJI NAGY IMRE, gyalmai földbírtokos, életének 58-ik és boldog házasságának 27 évében, s kopersóráj nagy részvét mellett vitték ki a gyalmai köztemetőbe. — GABRIELLI FERENCZ, a Buzin kőfaragóműhely tehetős művezetője, 24 éves korában, Kolozsvárott. — Id. DUSÁG DÁNIEL, 61 éves korában, Mezőtúron. — Gróf WELLISZ RUDOLF őrnagy, Szombathelyt, ki szerencsétlenség áldozata lett, mert lova megbokrosodott, az őrnagy hátra esett, lábát azonban a kengyelből kiszabadítani nem tudván, a száguldó ló magával huzcolta, s így halt meg. — HEYDA KÁROLY, posta- és táviráda igazgatósági fogalmazó, 35 éves, Kassán. — DOGÁRU GYÖRGY, Arad egyik tekintélyes polgára, Constans furdóban. — KUNTSMANN ÁGOSTON, nyung. vasuti hivatalnok, 57 éves, Szegeden.

Öz. CSERNYUSZ EMANUELNE, szül. De la Motte Izabella grófnő, a szabadságharc egyik vértanújának özvegye, 79 éves, Kővecsen, és Csersztyván temették el. Néhai férjét Haynau végeztette ki 1849-ben, s a vértanu tizenkét társával együtt itt nyugszik a kerepesi-úti temetőben. Csernyus Emánuelnek az volt a bűne, hogy mint magas rangú pénzügyi hivatalnok szabad csapatot szervezett, főleg hivatalnokokból s ez a csapat vitézlő harczott a hazáért. A világoi szomorú nap után C.ernyus bujdosott egy darabig, majd bizva sógorának: gr. de la Motteknak pártfogásában, a ki a helytartótanácsnál konziliárius volt, Pestre indult, hogy itt a hadi törvényszéknél jelentkezék. De Vác alatt elfogták a zsendárok s hasztalan volt rokonainak minden könyörgése, Haynau nál süket fülreke találtak. — RÓZSA KÁRMÁNÉ, a kassai kir. tábla bírájának neje, Bécsben, hol műtét alá vetette magát, mely életébe került. — Dr. ZSIGA MÓNÉ, szül. De Ádva Erzi asszony, rómszéki (Máramaros) kinostári orvos neje, 36 éves. — SZEMÁK ENDRENE, szül. Orosz Anna, Szemák Bertalan m.-szigeti törvényszéki bíró édes anyja, 76 éves. — Öz. báró DUKA EMILNE, szül. beodrai Karácsonyi Katalin, Kádáron, 52-ik évében. — Özvegy KENÉZ ELEKNE, szül. Kiss Krisztina, előkelő földbírtokosnő, 56 éves, Túrkevény. — PRAXA BELÁNE, szül. Rüdener Borbála, cs. és kir. uradalmi főerdőmester neje, 68 éves, Ráczkevény. — PERGER ELEMÉNE, szül. Pokomándy Mária, 25 éves, Orosházán. — Jobbáházi öz. TÖRÖK FLÓRISNÉ, szül. Nemetz Erzsébet, néhai Török Flóris volt fővárosi államrendőrségi kapitány özvegye, 42 éves, Budapestben. — Makfalvi DÓSA LÁSZLÓNÉ, sz. Nagy Irma, Marosvásárhelyt, életének 30-ik évében. — SÁRÓSY IMMA, Sárósy Endre pénzügyigazgatósági számvizsgáló 21 éves leánya, Miskolcson.

Szerkesztői mondanivalók.

Az én lakásom. Kedélyes akarva lenni, de a helyett csak erőltetett elmélkedés az egész. A verselés igen gyaló.

Fecske-rege. A forlítás elég csinos; némi simításal közölhetnék is, de maga a vers eskély becsú s szivesebben vennék, ha míással sziveskednék kieserélni.

Etelka. Nem mondom. Nyugodt vagyok. Kezletnek elég biztató, kivált a románcz, mely csaknem megíti a közölhetőség mértékét.

Hitetlennek. Tartalmatlan, üres rimpogetés, akár pazarolni az időt.

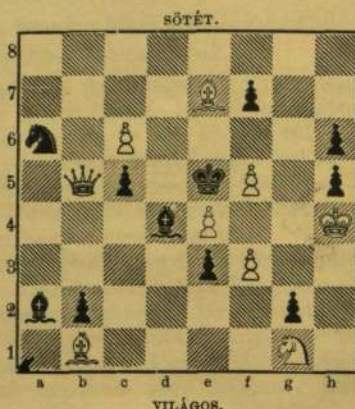
A Dunaparton. Vannak benne szép, hangulatos részek s itt-ott a vers rythmusa is erőteljesen lüktet; az egész azonban el van nyújtva s nehézkes sorok, erőltetett kifejezések nyugtázzák le a költői szármalást.

Megállottam futó utamban. . . Egy kis madárka. Vezeklés stb. stb. Némi érzés a dalforma iránt, de kevés tartalom és sok izléstelenység jellemzi a beklüdtött 28 dalt.

Nem közölhetők: Szegény szívem . . . Sorsomhoz.

SAKKJÁTÉK.

1672. számú feladvány. Weinheimer R. és Meindl J.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1665. számú feladvány megfejtése

Mítchum J.-től.

Megfejtés.

- 1. Hb6-d5 ... Ke4-d5: (a) 1. ... Ke4-d4 (b) 2. Hd4-e6 ... t. sz. 3. V v. c2-e4 mat. 3. V mat.

Az 1666. számú feladvány megfejtése

Abbott F.-től.

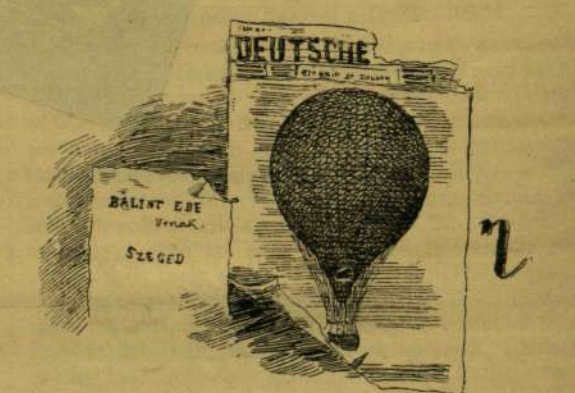
Megfejtés.

- 1. Bel-e8 ... Kd6-d5 2. Kd5-e7 ... Kd5-e5 3. Bel-e8 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Kézdi-Vadászhegyi: Győrűri György. — Keeskeménben: Balogh Dieneus. — A tiszafüredi olvasókör nevében: S. F. — A pesti sakk-kör.

Hibáigazítás: A multheti Smutny-féle feladvány folyó száma 1671.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 28-ik számában közölt képtalány megfejtése: Utazás a föld körül 80 nap alatt.

HETI-NAPTÁR, július—augusztus hó.

Table with columns for Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, and Izraelita, listing dates and names for the month of July and August.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem bastruhákat, frt 10.50 ruhánként, és jobb minőségűeket, szállít vitéldij- és vámmentesen Henneberg G. (cs. és k. udv. szállító) gyári raktárán, Zürichben. Minták pósta fordulattal. Levelekre Svájcba 10 kros bélyeg ragasztandó.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. T. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR ÉS GYÖRGY ALADÁR.

A M. T. AKADÉMIA KIÁDASA.

I. NÉMET-MAGYAR RÉSZ.

Eddig megjelent az I—IV. füzet. — Ára egyenkint 40 kr.

Az egész munka (német-magyar és magyar-német rész) 50 iv terjedelemben f. 1891 év végéig fog megjelenni 10 füzetben. Egyes füzetek nem kaphatók.

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyár részvénytársaság BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: VI., külső Váci-út 1696/99. Városi iroda és raktár: VI., Podmaniczky-utca 14.

Ajánlja kintnő és szállár szerkezetű, és számos első díjakkal kitüntetett szabad. SCHLICK-féle 2 és 3 vasu ekéit

és szabad. mélyítő-ekéit, eredeti SCHLICK és VIDATS-féle egyvasu ekéit, — talajművelő eszközeit, boronáit és rögtörő hengereit, valamint

Schlick-féle szab. „Haladás“ sorbavetőgépeit.

Készletben vannak továbbá: gabonatisztító rosták (BAKER és VIDATS rendszer), takarmánykészítő gépek, tengeri morzsolók és darálók, szabad. Jókay-féle „Hungaria“ daráló-gépek erőhajtásra, őrlőmalomok és olajmalomrendezések Eredeti amerikai kéveköltő és marokrakó arató-gépek és fűkaszó-gépek, szállítható mezei vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak. Árjegyzékek kívánatra ingyen s bérn.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtáránál kapható

GRÓF ANDRÁSSY GYULA BESZÉDEI

LEDERER BÉLA. ARCKÉPPEL. ELSŐ KÖTET. 1847—1868. Ára füzve 3 frt.

Olympia rizspor. Tökéletesen ártalmatlan rizspor, az arenek borsoszerű simaságot, átázós fohérséget és természetes üdösséget kölcsönöz. Fehér, réms és rózsaszínben, ára 80 kr. Olympia crém. Eltávolítja az azeztól szeplőt, májfokot, boráktát, pattanást, ára 1 frt. Olympia hajviz. A legjobb hajápoló-szer hajhullás, szülés és hajkorpa képződés ellen, ára 1 frt. Olympia Bouquet. Feülmulhatlan kellemes és tartós illatszer, ára 1 frt és 1 frt 50 kr. Olympia Lustrine. A haj és szakkalnak fonyt és légyaszót kölesbőz, ára 80 krajczár. Olympia gyógy-fogpor. Megakadályozza az ugynevezett borkó-képződést, eltávolít minden szájbőzt, a fogakat hófehérre változtatja. Ára 30 krajczár.

GYÁRI FÓRAKTÁR WINKLER SIMON illatszeresznél Szabadkán. Kapható Budapestben: Neruda Nándor uradl hatvani utca és Török J. urnál király-utca 12

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtáránál kapható:

A francia rémuralom története.

A legújabb források felhasználásával.

Irtta Várnai Sándor.

Képekkel. — Ára füzve 1 frt 60 kr.

Tartalom: Előszó. — A nemzetgyűlés megnyitása. — A Bastille bevétele. — A király Párisban. — A királyi család szökése. — A hadüzenet. — Junius 20. — A marseille-iek Párisban. — A királyság utolsó napja. — Uj emberek. — Szeptember 2-ika. — A konvent. — A Temple. — A királydráma. — A jakobinus-programm. — A girondisták. — Corday Sarolta. — A fogoly királyné. — Mária Antoinette póre. — Mária Antoinette a vérpadon. — A girondisták póre és halála. — A «Terreur». — A vértörvényzék. — Danton és társai. — Egy magyar áldozat. — Robespierre bukása. — Függelék. — A dauphin legendája.

Advertisement for hair powder (SZŐRVEZTŐ POR) featuring an illustration of a woman holding a tin of powder and text describing its benefits.

A „Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben (Egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

PASTEINER GYULA

A MŰVÉSZETEK TÖRTÉNETE.

A LEGRÉGIBB IDŐKTŐL NAPJAINKIG.

352 ábra a szövegben.

MÁSODIK VÁLTOZATLAN KIADÁS.

Eddig megjelent az I—IV. füzet. — Ára egyenkint 60 kr.

A teljes munka folyó 1891. év végéig 10 füzetben egyenkint 5—6 iv terjedelemben fog megjelenni. Egyes füzetek nem kaphatók.

Advertisement for KÜHNE E. gazdasági gépgyára, featuring an illustration of a large agricultural machine and text describing its features and availability.

